

EVANGÉLISCH-UNGARISCHER ... BREGENZ ...

Valóság ...
Egyházi ...
expédició par ...

Jöjjetek

C.A. Macartney
St. Souls College
OXFORD
England

1953

Szeptember

a „Harangszó“-val

A Szórványban Élő Magyar Református Egyház Lapja

6. év

9. szám.

Szabad Magyar Reformátusok Világszövetsége alakult Detroitban

Pásztor-levél a világon elszórt magyar reformátusokhoz

Szeretett Atyánkfiai!

A németországi Lindenbergben 1951. július 9-én megalakult Szórványban Élő Magyar Református Egyház (SzEMRE) Konzisztórium az Amerikai Egyesült Államok-beli Detroit városában 1953. július 7-én tartott első rendes üléséből szeretettel köszönti a világon szétszórtan élő magyar református testvéreket.

A két év óta fennálló Szórványegyház tagjai közé számolja a Németországban és Ausztriában 1945 óta megszakítás nélkül működő Lelkigondozó Szolgálat gyülekezeteit, az Angliában, Hollandiában, Svájcban, Dél-amerikában és Ausztráliában csatlakozott egyházakat, valamint a világ 44 országában elszórtan élő és a Magyar Evangéliumi Világszolgálat útján gondozott híveket.

A Szórványegyház megalakulásakor azt a célt tűzte maga elé, hogy a második világháború következtében a világ minden tájára szétszórtodott és a Magyarországi Református Egyház szolgálati lehetőségein kívül esett magyar református hívekhez Isten Igéjét magyar nyelven elvigye és ezáltal őket Isten hit- és közösségében megtartsa.

E szolgálat megindulása, kibontakozása és jövő fejlődése Isten után elsősorban a hívek hit- és nemzethűségén alapul. Itt emlékezünk meg magyar és nem magyar hittestvéreink cselekvő szeretetéről, mely által reményünkön felüli lehetőségek váltak valóra uttörő szolgálatunkban.

A tegnap megalakult Szabad Magyar Reformátusok Világszövetsége révén — melynek Szórványegyházunk is alapító tagjai közé tartozik — az északamerikai és kanadai régi magyar református egyházak fokozott erkölcsi és anyagi támogatásának reménye nyílt meg az egész világra kiterjedő munkánk számára.

Szolgálatunk minden magyar evangéliumi hitű keresztyén közös nagy ügye, amelyet csak egyetemes összefogással tudunk népünk javaként Isten dicsőségére diadalra vinni.

Hívunk tehát mindenkit, aki szomjuhozza Isten Igéje magyarul buzgó forrását. Eddigi barátainkat és munkatársainkat fokozott közreműködésre. De hívjuk azokat is, akik eddig szolgálatunkat, bármely okból igénybe nem vehették, sorakozzanak fel most a Szórványegyház és az Evangéliumi Világszolgálat reájuk is váró lelki seregébe.

„Maga pedig a békességnek Istene szenteljen meg titeket mindenestől; és a Ti egész valótok, mind lelketek, mind testetek feddhetlenül őriztessék meg a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételére. Hü az, a ki elhívott titeket és ő meg is cselekszi azt. Meg lévén győződve arról, hogy a ki elkezdette bennetek a jó dolgot, elvégi a Krisztus Jézusnak napjait.“ (I. Thess. 5:23-24 és Filippi 1:6.)

A Konzisztórium nevében:

Koszorús Ferenc s. k.

világi elnök

Dr. Harsányi András s. k.

lelkészi elnök

Mind a Világszövetség, mind a Konzisztórium üléséről a Voice of America rádióközvetítést adott.

A SZEMRE első rendes konzisztóriumai ülése

A világon szétszórt magyar reformátusok számára történelmi jelentőségű két ülés volt július 6-8.-án az Egyesült Államok-beli Detroitban.

Az egyik gyűlés kimondotta a Szabad Magyar Reformátusok Világszövetsége megalakulását. A gyűlésen — képviselőin keresztül — az amerikai Evangéliumi és Református Egyház Magyar Egházkerülete, az Amerikai Független Magyar Református Egyház, a Magyar Presbiterianus Konferencia, a Szórványban Élő Magyar Református Egyház és a Kanadai Magyar Református Lelkészegyesület vett részt. A gyűlésen Dr. Szabó István, a Magyar Egyházkerület elnöke és Dr. Vincze Károly, a Független Egyház főesperese elnökölték, a gyűlés jegyzője Dr. Harsányi András, a Jöjjetek főszerkesztője volt.

A gyűlés megemlékezett arról, hogy 1938-ban, Debrecenben Magyar Református Világszövetség alakult, amely azonban az elmúlt 15 év alatt nem volt képes a világha szétszórtodott magyar reformátusságot összefogni. A szétszórtodott nyáj érdekében viszont cselekedni kell. Ez vezette az északamerikai magyar református lelkészek gyűlését 1951-ben, Ligonierben, amikor egy a szabad világban élő magyar reformátusok összefogó szervezet alakítását tűzték ki célul.

A detroiti gyűlés nagy munkát végzett. Nemcsak kimondotta a Világszövetség megalakulását nemcsak megállapította annak pontos nevét, célját, tagjait — amely mind hosszas megfontolások és a kérdés minden oldalról való megvilágítása után történhetett csupán — hanem az egész világon végzendő magyar református munkára nézve az együttműködés elvi alapjait is lefektette. Amerikában a magyar reformátusok több felekezetbe, u. n. „denominációba“ tagozódnak bele. Most ezek, összefogva a Szórványegyházal, lelki, szellemi és anyagi erőket összetéve fogják a szétszórtak lelkigondozását végezni. Egy nagyjelentőségű gyakorlati megegyezés mindjárt a detroiti gyűlésen létrejött: az egész dél-amerikai munka a jövőben a SzEMRE hatáskörébe fog tartozni, anyagi segítségüket is az egyes egyházak a SzEMRE-n keresztül fogják a délamerikai missziói munka rendelkezésére bocsátani.

A Világszövetség céljának megfogalmazásánál a gyűlés ügyelt arra, hogy abban református hitünk egysége is hangsúlyoztassék: „A Szabad Magyar

Reformátusok Világszövetsége célja a kálvini reformáció történelmi hitvallásai alapján álló magyar református eredetű egyházak, egyházi szervek és testületek testvéri közösségének fenntartása és missziói összefogása.“ Más szavakkal így fogalmazta meg Szabó István dr. ennek az új összefogásnak célját: „Mindannyiunk célja különkülön és együttesen minél több magyar református minél hatékonyabb lelkigondozása.“

A gyűlés elismeréssel adózott a SzEMRE, a Magyar Evangéliumi Világszolgálat és a Jöjjetek szolgálatának. Megtörtént a SzEMRE formális elismerése is. Ennek során utalás történt arra, hogy a SzEMRE-t a második világháború következtében való nagy szétszórdás szükségére hívta létre s hogy a SzEMRE mindaddig fenn fog állani, amíg valahol, valamikor meg nem települ. A Jöjjetek főszerkesztője erre megjegyezte hogy a SzEMRE-t illetőleg csak egyfajta „megtelepedés“ képzelhető el: ha az Egyetemes Konvent ismét abban a helyzetben lesz, hogy az egyházi törvényekben lefektetett szolgálatát a külföldön élő magyar reformátusokat illetőleg el tudja látni.

A Szabad Magyar Reformátusok Világszövetsége ügyeit a nagygyűlés összehívásáig Intézőbizottság vezeti, amely a Konstituens egyházak egyegy egyházi és világi képviselőjéből áll.

A detroiti gyűlés Dr. Harsányi András, Paál Gyula és Dr. Soos Géza fogalmazásában ünnepélyes nyilatkozatot készített, amelyet lapunk más helyén közlünk.

Zsoltáreklés és imádság nyitotta meg és zárta be ezt a gyűlést, melyet Dr. Vincze Károly főesperes ezekkel a szavakkal bocsátott el: „Félő és hívő lélekkel jöttem ide, most hálaadó lélekkel megyek haza.“

A Világszövetség gyűlése után tartotta két napon át első konzisztóriumai ülését a Szórványban Élő Magyar Református Egyház. Ezen az ülésen végleges megállapítást nyert a SzEMRE alkotmány. A jelenlévők sorra tárgyalták a világ 44 országába szétszórt magyar reformátusok lelkigondozásának összeskérdéseit és lehetőségeit. Örömmel állapította meg a Konzisztórium hogy egy-másután alakulnak a SzEMRE - egyházak, illetve csatlakoznak egyházak és csoportok a SzEMRE -hez, ahol pedig

erre nincs vagy még nincs mód, ott az Evangéliumi Világszolgálat és a Jöjjetek végzi lelki szolgálatát.

A Konzisztórium hangsúlyozza, hogy bár a SzEMRE megalakulása óta eltelt két év alatt igen jelentős eredményeket ért el, az elvégzendő munka még mindig óriási és minden felelősséget érző magyar reformátusra nagy feladatokat ró. Még mindig sokezer olyan magyar református van a világ különböző tájain, akik semmiféle magyar lelkigondozásban nem részesülnek. Háború előtt ezt a munkát a Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje végezte, amely missziói lelkészségeket szervezett és tartott fenn számos országban. Ez a konventi tevékenység a második világháború után éppen akkor szűnt meg, amikor — szerény becslés szerint — 40 ezer magyar református szóródott szét a világ minden részébe. Ezek közül a „lejel-szórtabbaknak“ is lelki gondját kell viselni. Sokan nem is érzik ennek szükségét, a lelki szomjuságot csak akkor érzik, mikor az Ige itálának egy cseppje valamilyen úton elérkezik hozzájuk. Sok országban a magyarságot nemcsak asszimilálni akarják, hanem egészen eltüntetni, vagyis még emlékeztükben se maradjon meg, hogy magyarok voltak. Mi viszont azt valljuk, hogyha nem tesszünk meg mindent, nemcsak Krisztus parancsa ellen, hanem egyetemes emberi felelősségünk ellen is vétünk. Valljuk, hogyha a sziu-indiánoknak szükségük van saját nyelvű bibliára és lelkigondozásra, meg inkább joguk van ahhoz a magyar reformátusoknak, akik egyike voltak az elsőnek a világon, hogy bevegék a reformációt. A SzEMRE azt vallja, ha el tudjuk érni, hogy a szétszórdott magyar reformátusok letelepedési helyükön hű egyháztaggokká váljanak, de ugyanakkor megőrizték magyarságtudatukat — akkor Krisztus parancsa szerint járunk el.

A Konzisztórium — alkotmánya szerint — három évre választotta meg tisztikarát, amely a következőkből áll: Dr. Harsányi András és Koszorús Ferenc lelkészi, illetve világi elnök, Dr. Soos Géza titkár, Dr. Tunyogi Csapó András és Dr. Háló Tibor lelkészi, illetve világi jegyző, Czirják Kázmér pénztáros, Császy M. lős és Hadady József számvedők.

A Konzisztórium a világon szétszórt magyar reformátusokhoz pásztori levelet intézett,

Az ige fényénél

Márványarcu emberek.

„Néztünk reá, de nem vala ábrázatja kívánatos.”
Ézsaiás 53:1

Volt idő, amikor iszonyodtam a halott látásától. Amikor azonban beteljesedett a prófécia és úgy feküdt a holttest az utcán, mint a szemét, akkor lassanként hozzászoktam. Eljött az idő, amikor a temetésre felsorakoztatott hullák között márványarcra jártam. Nem volt már bennem se iszonyat, se szánalom, olyan volt a szívem, mint a jég.

Megdöbbenő az, amikor megszokja az ember a halált. De ennél is megdöbbenőbb, hogy megszokottá vált az ember számára annak a halála, akiben lakozott az élet és az élet volt az emberek világossága. Márványarc, minden megrendülés nélkül megy el az ember a kereszttel. Megszokott dolog a nagypénteki gyász, a gyásznépek a szívet nem érintik, csak az ajak énekel, az arc mozdulatlan, márvány, hideg.

Hideg érdektelenséggel, merev közönnyel tudod szemlélni te is azt, ami a kereszten végbement, pedig még akkor is megrázó, hogyha neked semmi közöd nincs hozzá. Valakit, akiről az igazságszolgáltatás megalapította, hogy semmi bünt nem cselekedett, megfeszítenek. Meghal gyalázat fáján, kinok között. Ha ma irnák valakiről az újságok, hogy a bíróság ártatlanul halálra ítélte, milliók szívében támadna részvét és fájdalom az ártatlanul halálraítelt ember iránt. Pedig a millióknak semmi köze hozzá, nem szolgáltattak semmi okot arra, hogy elítéltesék.

Ezzel szemben az, aki megfeszített, meghalt és eltemették, érted szenvedte ezt el. Ne kapd fel a fejed rítet börtönközössá, de ne is bölins márványarcra, hogy úgy van, hanem merülj csak bele egy kis érdeklődéssel az esemény szemlélésébe és akkor majd rádöbben, ráébredsz és talán megreped márványarcod, megindult szívedből felfakad a hálaének.

A nyitvafelejtett ajtó.

Röviddel ezelőtt ünnepelte Istantul 500 éves évfordulóját annak, hogy a város török kézre került. Egy hónapon keresztül tartottak az ünnepségek. A város nevezetesebb épületei, műemlékei estékként fényárban usztak. Tűzijátékok voltak a város különböző részeiben. Katonai ünnepségeken 500 év előtti ruházatba öltözött katonai alakulatok vonultak fel. Napilapok és havi folyóiratok képekkel illusztrálva hozták az ostrom részleteit.

A város akkori kiterjedésében egy földnyelven fektült, három oldalról tenger zártta körül. Egyik oldalról az Aranyzarv, amelynek bejárata láncokkal volt elzárva, úgyhogy a szultán erről az oldalról nem ostromolhatta a várost. A Márvány-tenger felől partra szálltak a török haderek és közvetlenül a város falai alatt állították fel nehézlövegű, messzehordó ágyúikat, amit egy magyar mérnök talált fel és először itt, Konstantinápoly ostroma alkalmával került alkalmazásra. A várost több, erős falövezet vette körül, amely egy hónapon keresztül ellenállt minden ostromnak. Hogy a város az Aranyzarv felől is támadható legyen, a fiatal,

Ne nézz olyan hidegen. Az Adámtól örökölt bűn miatt a kárhozat gyermeke vagy. Isten komolyan veszi a kárhozatot. De szeret téged. Hogy kimentsen, az új Adámtól, Krisztust, az ő szerelmét adta halálra a kereszten, hogy valaki hiszen benne, ne veszen el, hanem örök élete legyen. Ebredj! Az a Krisztus ott a kereszten a tiéd. Az a váltás, amit szerzett, a tiéd. Az a vér, mely hullott, érted hullott. Az a szabadság, mely készítette, neked készült. Ne nézzed hideg közönnyel, rut nemfőrdömséggel! Ha nem rázott fel közönnyödből a baj, mely rádszakadt, rázza fel szívedet a jaj, mely a keresztről kiált: én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet.

Márványarcu ember! Te is csak nézel rá és hidegen elfordulsz, vagy mozdul benned valami? Oh, az Isten szerelme szorongva várja, hogy megindul benned a lélek. Hogy lesz egy nagy, csodálatos földrengés szívedben, amely maga alá temet mindent, ami régi és a régi romokon kivirágzik egy új, melynek alapja az a forró szerelem, amellyel szeret téged az Isten. Arra vár az Isten szíve, hogy márványhideg arcodat könnypatak árja öntse el, kökemény szíved összetörve porbahulljon a kereszttel előtt és öleld, szeresd, vond szívedhez közel, imádd, dicséred és magasztald Őt.

Az érted megfeszített Jézus az, akire nézel. Tudom, nem kívánatos ábrázata, de a bűnied tették róta, a tisztátalanságaid szennyezték be. Azonnal szép leszel, kedves és drága, amint alázattal porbahullva előtte, megragadod az Ő szabadságát.

Vizsgáld meg szívedet Te is, míg nem késő, vedd igénybe Jézus erejét, hogy be tud zárni a kaput és át tud adni a kulcsot. Jézus kezébe, békés szívvel, megnyugvással:

Igen Atyám, mert így volt kedves Teelőttem!

akkor alig 23 éves török szultánnak, II. Mehmednek az a zseniális ötlete támadt, hogy flottáját, 74 hajót, fatörzsekre fektetve, ötven pár bivalytól huzatva átszállította a Bosporusból a hegyoldalon keresztül, a tálaladalon Te az Aranyzarvra. Minden egy éjszaka, a legnagyobb csendben bonyolódott le. Másnap a meglepett byzanciak nem akartak hinni a szemüknek. Ezen a napon a türelmetlen fiatal szultán, mintegy utolsó erőfeszítés gyanánt, minden oldalról általános ostromot indított a város ellen, amely még így is bevehetetlennek bizonyult. Ekkor azonban hallatlan dolog történt. Egy harci szünetben, nem messze egy fontos támadási ponttól, a számos falrészek egyikén 12 kalandvágyó janicsár behatolt az első falövezeten. A másodikat nem tudták megmászni. Ellenben ahogy ide-oda bolyongtak kíváncsián a két falövezet közötti üres térségben, egy kis nyitott kaput vettek észre, amely békés időkben a gyalogjáróknak szolgált akkor, amikor a nagy kapuk már be voltak zárva. A nagy izgalomban a byzanciak elfeledkeztek erről a sztratégiái szempontból jelentéktelen kapuról és így nyitvamaradt. A janicsárok hirtadtak a kapuról. Egy török alakulat behatolt rajta a városba és hábtatá-

sul ya rajtam vala, magára vette; mert Isten a keresztalját megátkozta.

A keresztyénség első századaiban egy irányzat azt tartotta, hogy Jézus nem szenvedett, mert csak látszólagos teste volt. Ennek az irányzatnak a hívei azt állították, hogy Jézus lelkével-testével felette állt a világ minden fájdalmának-bajának és nem élt azokban benne.

Ezzel a téves tanítással szemben hirdeti többek között Péter közönséges első levele, hogy Krisztus szenvedett (3:18). Megjelentette azonban ezt maga a mi Urunk is, amikor azt mondotta tanítványainak, hogy „az ember Fiának sokat kell szenvednie” (Márk 8:31).

Jézus szenvedett. Nemcsak testében, hanem lelkében is. Kell-e mélyebb szenvedés, mint isteni lélek és értelem birtokában elviselni az emberi gyűlölet és futaság mindennapos támadásait? Kell-e nagyobb lelki szenvedés, mint napról-napra úgy megaláztatni, mint ahogy Jézus megaláztatott?

Az Ő szenvedése egyrészt olyan volt, mint az ember szenvedése, mert valóságos emberi testben viselte a megaláztatást egészen a keresztfáig, másrészt azonban egészen más

Prédikatori élmények.

(vagy: Prédikál az élet.)

A rue Vignier háza Genfben ódon hangulatot árasztanak. Omladozó korony, hulló vakolat, törött ablakok, mindez korszerűtlenül hat a fény városában. Családlátogatásom során ennek az utcának egyik megroskadt házikójába vezetett az utam. Az emeletre külső falépcsőn jutottam fel s a lépcsőfokok csikorogva fájlalták, mikor rájuk léptem. Odafent, a parányi előtérben, lesuhintottam kalapomról az esőcseppeket s vártam néhány másodpercet, hogy szemem megszokja a felhomályt. Azután elővettem névjegyzékemet — csupa francia név volt rajta — hogy megállapítsam, vajjon a rám bízott református családok valóban ott laknak-e. Azaz csak hozzáfogtam volna a műveletnek, de váratlanul magyar szó ütötte meg a fülem.

Hallgatóztam. — Valóban, két nő magyarul beszélt. A névjegyzékem visszacsuszítottam szikkadó kabátom zsebébe és bekopogtattam azon az ajtón, amely mögül a hangokat hallottam.

Entrez! — hallatszott belülről. Aldás, békesség! — válaszoltam.

A lakás gazdája, egy őszhajú, életet sugárzó, már az első látásra megnyerő magyar asszony, elámulva nyitotta rám élénk szemét. Vendége azonban már ismert, hát bemutatott.

Irma néni (így nevezem, mert nem kértem hozzájárulását, hogy írhasak róla) a régi magyar asszonyok bizalmát-előlegező kedvességével tessékelt be a szobába és a fotelra mutatott. Helyet foglaltam.

Első pillantásom az asztalkán egy Petőfi-kötetere vetődött. A lát hatóan elnyújt példány kötése az annak mintái a századfordulót juttatták eszembe.

Az ismerkedés első tízperce nyomán Irma-néni vel való kapcsolatomban meghitté vált. Engedelmet kért vendégétől s Istenről, életéről, bűnről, haláláról, meg imádságról kezdett beszélni. Lehet, hogy azért, mert pap társaságában ez így illik, de méginkább talán azért, merthogy jól esett néki. (Ha magyar ember papot lát, mindjárt az örökkévalóság jut eszébe; a franciák inkább az egyháziadóra gondolnak.)

Látogatásom hosszabbra nyúlt, mint a Genfben szokásos lelkészi negyedóra, sőt a másfélórát is jóval meghaladta. — Irma néni, aki a millenium idején Budapesten, a Nemzeti Múzeummal szemben lakott egy erkélyes lakásban s néhai férjével még a „nagy háboru-

madta a meglepett byzanciákat és nagy ijedséget és kavarodást okoztak. Ebben a kavarodásban esett el a byzanci császár is.

Mikor a város bevételenek történetét olvasva ehhez a ponthoz jutottam, megdöbbenve álltam meg: a mi keresztyén életünknek is vannak ilyen „kis” kapui. Talán egy egész életet át hűségesen harcolunk Krisztus zászlaja alatt, lelkünk külső és belső ellenségeivel, kitartással és hűséggel. De van a szívünk mélyében valami kívánság, amely, sokszor talán tudunk nélkül, befolyásol bennünket tetteinkben és gondolatainkban, amely kívánsághoz nagyon ragaszkodunk, amit nagyon dédelgetünk és nem tudjuk átadni Krisztusnak, hogy Ő rendelkezék vele. Nyitva marad a kapu, gyöngye oldalunkká válik, amelyen át egy szép napon lelkiüdvösségünk allensége a Sátán hábtátamad bennünket és mi elveszünk.

előtt jött el hazulról, — beszélt s én jobbra csak hallgattam.

Főleg ez a kálvinista pap dolga. Az emlékező, hálaadó, háborgó, kereső ember kitárja életét az Istenelőtt s a lelkész tanuja ennek. Csak olyankor szól, amikor az igének vigasztalni, vagy feddenivalója van.

Igy volt ez most is. A kicsiny szobá templomná szélesült, Irma néni beszélt s mi a vendéggel hallgattunk.

Irma néni sohasem tanult teológiát; kereső lelkével annál több „veszélyes” tudományba belekóstolt, de nyolcvanöt éves lelki látása mégis olyan volt, mint egy dióhéjba süritett evangéliumi teológia.

Amiért most a JÖJJETEK olvasógárdája előtt kopogtatás nélkül rányitom az ajtót, az ezért van, hogy teológiáját nyilvánosságra hoztam. Rendkívül tanulságos volna mindaz, amit egy széles emberöltő, szenvedéséről, örömről és megfeszített élet-küzdelméről mondott, de hozzájárulása nélkül ezt nem adhatom tovább. Viszont istenes életbölcsessége nyilvánosságra kívánkozik.

Tudja tiszteltes ur, mondta Irma néni, életem tavaszán féltem Istentől. A pap mondta, hogy félni kell tőle, a templomban meg éreztem is, hogy félelmetes. Sőt ez az érzés a templomon kívül is elkísért. Ha villámlott, Onéki, a Rettenetesnek a pillantása előtt rezzentem össze, ha betegség ért, akkor az Ő sujtása, a Nagy Ismeretlen kezcsulya alatt roskadtam meg s szerettem volna bujni előle, hogy valahol biztonságban legyenek.

Életem nyarán ez a félelem eltompult. Ugy éreztem, hogy jóban lehet lenni Istennel, csak épen ki kell érdemelni ezt a békességet. Jónak kell lennem s Ő, a Nagyur, nemcsak békében hagy, de jóváhagyó szemekkel kíséri azt, amit teszek. — Hosszu évtizedeken át nem is volt sok bajunk egymással. Fiafalon elsitattam a férjemet, a gyermekemet, harcoltam a mindennapi kenyérért s tölem telhetően igyekeztem betartani az életküzdelem szabályait. Ugy éreztem, rendben van a szénám és hogy Isten felhőfoteljában arrafelé fordul, ahol több a dolga.

Életem őszen azután nyugtalanítani kezdett valami. Ugy találtam, hogy az az önelégedett „szabályos” élet, amit éltem, Istentől inkább elválasztott, mint hozzáfűzött. — Keresni kezdtem. — Bekopogtattam olyan társaságokba, ahol olykor az Egyházon belül, máskor azon kívül ígérték az üdvösség kulcsát, de nem tettem sem okosabb, sem nyugodtabb. Telt-múlt az idő s közben tapasztaltam egymás különös dolgot. Lassanként élménnyé lett bennem, hogy Isten szeret; hogy engem szeret. Csalódásaim, szenvedéseim, veritékes magános Küzdelmeim ellenére éreztem ezt. Most itt élek ebben az igénytelen kis lakásban (jaj, nehogy lebontsák a házat! Tartok tőle, mert városszerte bontanak és építenek), de úgy érzem, hogy mégsem vagyok egyedül. Velem van Isten, aki szeret.

Néha egy-egy ismerős bekopog, kis háztartásomban segít, olykor még én vigasztalom, ügyes-bajos dolgaikban igazgatom őket s őszintén mondom, hogy nyugodj, megbékélt, boldog vagyok. — Tudom, hogy ugyanaz az Isten szeret, akitől félni s akinek engedelmeskedni is kell, de már érzem, hogy az Ő kegyelmének az én jó-magaviséletem nem feltétele. Tudok Kőreáról, az atombombáról, a francia kormányválságokról, a fenyvegéte új világgésszről; megvannak a magam kis gondjai: olykor fáj a lábam, télre tüzelő kell, jelenleg

KÁTÉ

XV. Ünnapja.

Mit értesz azon, hogy „szenedett”?

Azt, hogy Ő földi életének egész ideje alatt, különösen pedig annak végén, Istennek az egész emberi nemzetség bűne ellen való haragját, testében-lelkében elhordozta, a végre, hogy szenvedésével, mint egyetlenegy engesztelő áldozattal, a mi testünket és lelkünket az örök kárhozattól megszabadítsa és számunkra Istennek kegyelmét, az igazságot és örök életet megszerezze.

Miért szenvedett Jézus a Pontius Pilátus bírósága alatt?

Azért, hogy ártatlanul a polgári bíró által ítéltesék el és ily módon szabadítsa meg minket Istennek szigorú ítélletétől, mely reánk szállana.

Nagyobb dolog-e az, hogy Jézus keresztre feszített, mintha másnemű halállal halt volna meg?

Igenis nagyobb; mert ebből vagyok bizonyos afelől, hogy Ő azt átkot, melynek

volt. Más volt e szenvedés azért, mert első sorban nem oka volt, hanem célja. Mi bűnös lényünk miatt szenvedünk és a szenvedést mint következményt hordozzuk. Jézus ezzel szemben isteni lényre és azért szenvedett, hogy másokat megszabadítsa, hogy az embert megváltsa.

Az Ő szenvedésének is volt oka, de ez nem az Ő multjában, hanem az ember bűnében, a mi bűneinkben rejlett. „Ugy szenvedett a bűnökért, mint igaz a nem igazakért, (avégre) hogy minket Istenhez vezéreljen” (I. Péter 3:18), és hogy számunkra Istennek kegyelmét, az igazságot megszerezze (V. ö. Róm. 3:25, 26).

Jézus szenvedésében valósult meg Istennek a bűn felett elhangzó ítélete. A Szent Istennek a bűn által kiváltott haragja Jézus szenvedésében és a kereszten elszenedett megalázó (Gal. 3:13) halálában láthatóvá, tapasztalhatóvá lett. — Isten igazságos. A bűn nem maradhatott büntetés nélkül. Abban a tényben azonban, hogy Isten büntetése Jézus szenvedése által nem (logikusan) a bűnös embert sujtotta, hanem Őt, az Igazat, Isten mérhetetlen kegyelme is megnyilvánult. Megismételjük egy korábbi tételünket: Isten igazságának szeretete szab irányt.

Mindezeket jelenti a Heidelbergi Káté 37. fejeletének az az állítása, hogy Jézus testében-lelkében elhordozta Isten haragját a végre, hogy szenvedésével bennünket a kárhozattól megszabadítsa és számunkra Isten kegyelmét, az igazságot és örök életet megszerezze.

Ha Istennek csak azért lett volna „szüksége” Jézus halálára, hogy e tény által az „elvont isteni igazság” helyreállítsák, villámmal is sujthatna volna, hogy Ő Szent Fia kikerülje az emberi „igazságszolgáltatás” megalázásait. De nem! Jézusnak Pontius Pilátus bírósága alatt, az állami büntető eljárás szabályaiba sorozva kellett szenvednie, hogy ezáltal egyrészt az emberi igazság véges volta másrészt, hogy az Ő áldozatának az aránya kifejezésre jusson. Isten az Ő Szent Fiát mindenki számára érzékelhető módon „bűn tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk Őbenne” II. Kor. 5:21).

Az Ur Jézus szenvedésében Isten igazsága és kegyelme, haragja és szeretete eseményé lettek és ennek az eseménynek élménnyé válása jelenti számunkra az újjá-születés kezdetét.

ruhát alakítok magamnak, de higgye el tiszteletes ur, mindezek eltörpülnek, amellet a tapasztalatom mellett, hogy Isten szeret. Boldog vagyok. — Nem cserélnék a gazdagokkal s ha amerikai örökség hullana az ölembé, nem tudnék mit kezdeni vele.

Eddig a történet és Irma néni theológiája. Hát így is lehet élni; mondom: így is lehet. Sőt! Hívó embernek csak így lehetne. Végezetül kérem Irma néni, ne haragudjon, hogy így kitergéltem amit akkor hármásban mondott. Viszont a fiatalok miatt ne ugorjanak át fél-évszázadot s miért ne folytathassák ott, ahova Irma néni galamb ősz fejjel jutott el?!

Légvégül megismétlem, amit nyárelejen személyesen is mondtam: Érzéseink ingatagok. Isten szeretete nemcsak érzés és tapasztalás, hanem tény is. Krisztusban megjelent s ezt hirdeti az ige. Bibliánk is legyen elnyűtt, mint az a Petőfi-kötet Irma-néni asztalán. (Még kifecsegem ezt is: Távozóban Irma néni utánam szól, hogy legközelebb vigyék magyar olvasnivalót. „De necsak vallásosat - mondotta - mert az irodalmat, meg az újságokat is szeretem!”) —a—ó.

Történetírás és keresztyén hit.

A tudás és hit szintéziséről van szó-amit „Keresztyén politika“ rovatunkban többek között felvetettünk. Az a kérdés, hogy van-e értelme az emberiség történelmének, s ha igen, akkor mi az értelme.

Ha a merev materializmusnak, vagy az atheista egzisztencializmusnak a feltevéséből indulunk ki, akkor a történelem értelmetlen. Ha a keleti bölcsességet fogadjuk el, amely szerint az élet egy szakadatlan újakezdés (v. ö. lélekvándorlás), akkor indokolt a végnélküli láncolatból menekvés vágya; a vonzódás a nirváná örök nyugalma felé.

Van-e történelemnek olyan tudományosan észlelhető célja, mely megféle keresztyén meggyőződésünknek?

A La Vie Protestante július 24.-i számában a genfi J. P. Schindler lelkész ezzel a kérdéssel kapcsolatban hívja fel az olvasók figyelmét Arnold Toynbee-nak, a londoni egyetem németközi történelmi tanárának világhírű művére, mely A Study of History címmel 1933 és 1939 között eddig hat kötetben jelent meg s melynek folytatását a nagynevű szerző még újabb három kötetben tervezi.

„A civilizációk alapos és összehasonlító tanulmányozásával meg lehet sejtteni a történelem egyetemes értelmét“ — írja Toynbee. Ugy véli, hogy az emberi művelődés hajnalától a mi nyugati civilizációnkig az emberiség történetében összesen 21 civilizáció különböztethető meg. Ezeknek az összehasonlító vizsgálatával a szerző egyetemes törvényszerűségekhez jut, melyek fényt vetnek e civilizációk keletkezésére, fejlődésére, virágzására, majd hanyatlására és pusztulására. Szerinte valamely civilizáció sorsa attól függ, hogy miképpen reagál az események és emberek által felidézett támadásokra. Allítja, hogy végső elemzésben minden a civilizációt hordozó ember döntésétől függ.

Szemponctunkból Toynbeének különösen az az észlelése értékes, hogy tudományos vizsgálata szerint, két különböző civilizáció találkozásából, vagy heves összeütközéséből rendszeren olyan egyetemességre törekvő vallás születik, amelyik azután századokkal túléli „szülőit“. Így született az ószövetségi egyistenhit a szír és babilon civilizációknak, a keresztyénség a szír és hellén civilizációknak, vagy például a hinduizmus az indiai s görög civilizációknak a találkozásából.

Az angol tudóst a nemzeti történelmek vizsgálata a civilizációkhoz, a civilizációk összehasonlító kutatást a nagy valóságokhoz, ez utóbbiak elemzése pedig a theológia küszöbéhez vezet, mert — mint ő maga mondja — „egy nagy vallás sem érthető meg e világ véges szempontjaiból“. Toynbee szerint csak a theológia segítségével tud a történész fényt vetni a világtörténelem végső céljára, mely nem egyéb, mint Isten Országá.

K. L.

Hírek:

Kínában a Yenchting-i protestáns teológiai fakultást kényszerűen Peking mellé helyezték át. Dr. T. C. Chao dékánt már jórészen elmozdították az iskola éléről. Arról a Chao professzorról van szó, akinek az Egyházak Világtanácsából a visszalépeése a „vasfüggöny“ mögötti protestáns egyházi vezetők körében nagy visszhangot váltott ki. A kommunista rendszer így sem kegyelmezett Chao professzornak, mert elmozdította. A teológiai iskola ma politikai tudományokat, ideológiai reform-tárgyat, nevelési elvet, lelkesnevelést és a Bibliát tanítja tantárgyként.

Július hó folyamán Burgert Anna, a Svájci Magyar Társaság titkára és K. Schwartz, svájci banktisztviselő, a Társaság pénztárosa és Elnöki Tanácsának tagja meglátogatták a lindenbergi magyar iskolát. Az iskolában évenként mintegy 20 protestáns diák is tanul és két református tanerő működik ott.

Négy és félmillió finn márkát küldött Finnország a holland árvíz-károsultak javára. Testvéreink saját menekülteji helyzetét is példásan oldotta meg.

Kérő szó svájci magyarokhoz! Adakozzának magyar s főleg ifjúsági s gyermekkönyveket, hogy azokat magyar ifjaknak és gyermekeknek adhassuk. A könyvek a következő címre küldhetők: Evangelisch-Ungarischer Seelsorgedienst, Missionstraße 8, Basel 1.

30 millió menekültől ír Elfan Rees az Egyházak Világ tanácsának titkára „A menekültek és az Egyesült nemzetek“ c. könyvében. Figyelme még azokra is kiterjed, akik már hét éve élnek lagerekben. Egy átfogó megsegítésre tervezetet is dolgozott ki. A könyvet nem olvastuk, de reméljük, hogy a nemlényegtelen menekült-státusbeli különbségek is megfogalmaztattak benne.

A Holland Bibliatársulat mindegyik árvíz-károsultnak új bibliát ad. Az angolok és dánok német nyelvű bibliát ajándékoztak a német menekülteknek. 1952-ben mintegy 22 millió bibliát osztottak.

A Svájci Evangelisches Hilfswerk nem régiben élelmiszer-csomagokat küldött a jugoszláviai magyar reformátusoknak.

Charles Arbutnot lelkész az amerikai Presbyterianus Egyház európai delegátusa augusztus 19-én évi szabadságra, illetve hazai szolgálatra az Egyesült Államokba tért vissza. Elődjének J. B. Bush lelkésznek magyar-rokonszenvét ő is magáéva tette. Szívvel kívánjuk, hogy Isten engedjen családjá körében jó pihenést, és áldása kísérje munkáját hazájában. Egy év múltán szeretettel várjuk vissza genfi irodájába. Távolléte idején a Presbyterianus Egyház európai képviselője Hamlin lelkész lesz, aki már megkezdte munká já t. Hosszú időt töltött ő mint misszionárius Kínában. Munkájára Isten áldását kívánva, kérjük, hogy ő is fogadja szeretetébe a magyar menekülteket is.

Kálvin városa, Genf, a nemzetközi szellemi élet egyik központja.

Hagyománnyá vált, hogy az időszerű és égető egyetemes problémák megvitatására a nemzetközi szellemi élet nagy-ságai találkozóra sereglének Genfbe. A La Vie Protestante július 24-i híradása szerint a találkozó (Recontre International) ezidei témája: Korunk aggodalma és a szellem feladatai.

A társadalmunkat megszálló aggodalomnak az egzisztencialista filozófia a legkifejezőbb magyarázója és szülőanyja. Ugyanakkor, amikor hirdeti, hogy az ember szabad, életérzéssé ösztönzi létünk végességét és szerinte abszurd voltát.

Feltehetően a szellemnek az aggodalommal szembeni pozitív feladatait világítja meg Genfben szeptember 2-12 között. P. Ricoeur strassburgi filozófus, R. de Saussure genfi pszichoanalitikus, R. Schumann német pszichológus, M. Eliade romániai bölcsész, Fr. Mauriac francia író és G. Calogero olasz gondolkodó.

Az aggodalom korunk tünete, mint egy válság szelére jutott civilizáció jelensége. Nem újonság. Az aggodalom a civilizációk hajdani válsága idején is megszállta az egy-

neket és társadalmakat. Vajjon a genfi szellemi nagyk megtalálják-e azt a receptet, amit a keresztyénség kétezer év óta nyújt — sokszor hiába — a világnak: Isten szereti az embert. Krisztusban szabadok vagyunk és biztosak jövőnk felől.

Az Egyházak Világtanácsának (Conseil Oecuménique des Eglises) végrehajtóbizottsága augusztus első napjaiban ülésezett az Ökumenikus Intézetben, a Genf melletti Bosseyben. Utána a Világtanács vezetői nyilatkoztak a sajtónak.

Visser't Hooft főtitkár örömmel jelentette ki, hogy az evanstoni jövő évi világtanferencia előkészítése, mellyel jelenleg a Végrehajtóbizottság is foglalkozott, kedvezően folyik. Valószínűleg a vasfüggöny mögött is több egyház képviseltetni fogja magát. Külön kiemelte a főtitkár a magyar protestáns egyházak komoly előkészítő munkáját. Ezek az egyházak, (vagyis egyházaink), irásban már most hozzászóltak a konferencia mindene-gyes tárgyához.

A konferenciára hat bizottság gyűjti az anyagot a következő témákhoz:

- Egyházaink megosztottsága és Krisztusban való egységünk.
- Az Egyház missziója a közömbösek és hitetlenek felé.
- A társadalom egyetemes feladatai.
- Munkában a keresztyének az egyetemes közösségért.
- A fajok és népek közötti feszültség és az Egyház.
- A keresztyén ember mindennapi hivatásában, foglalkozásában.

A főtitkár megjegyezte, hogy a multban a Római Katolikus Egyház hivatalos megfigyelőket szokott küldeni az ökumenikus konferenciákra. Valószínűleg Evanstonban is így lesz.

Dr. Marc Boegder párisi lelkész, a Franciaországi Református Egyház volt elnöke hangsúlyozta, hogy a mai általános aggodalom és kedvetlenség világában különösen nagy feladatot vár az Egyháza. Ezzel a feladattal néz szembe az evanstoni konferencia.

Dr. R. C. Mackie, helyettes főtitkár, nyilatkozott ezután a Világtanácsnak a menekültek érdekében kifejtett munkájáról.

(Journal de Geneve, augusztus 11.)

Az Indonéziai Egyházak Tanácsa Most ülésezett Djakartában. A Tanács két és félmillió protestáns képvisel. A konferencia főtárgya az Egyház egysége volt. (S. Oe. P. I.)

A Német Evangélikus Egyház augusztus közepén rendezte az ötödik „Kirchentag“-ot. Az egyházi gyűlés bizottságokban foglalkozott a következő kérdésekkel: Hogyan váljunk imádkozó Egyházzá? — Mi a „laikusok“ szerepe az Egyházban? — Hogy lehet a társadalom életéből kiküszöbölni a harmónikus együttélést mérgező tényeket? — Mi a keresztyén ember kötelessége a gazdasági életben? — Az együttélés hogy alakul át keresztyén közösséggé? Ezek a kérdések és még mások tisztázni kívánták a keresztyén ember magatartását az Egyházban, családban, politikában, városban, faluban és munkájában. (S. Oe. P. I.)

A keletnémetországi protestáns Egyházak bebörtönzött munkásai közül már sokat szabadlára helyezték a rezsim. A zürichi E.P.D. külön kiemeli a Szászországi Egyház 17 lelkészének és világi munkásának a szabadonbocsátását. Közülük többeket ez év elején ítélték tízéves fegyházra.

A Magyarországi Református Egyház meghívta az Egyetemes Egyháztanács számos vezető egyéniségét, jelenti a „La Vie Protestante“ a Magyar Egyházi Tudósítóra hivatkozással. A magyar református Egyház vezetői az ökumenikus mozgalom több kérdését kívánnák megbeszélni a meghívott vendégekkel, valamint szívesen látnák őket az Egyetemes Zsinat ülésein is.

(Arról nincs hírünk, hogy a meghívottak elfogadták-e a meghívást.)

Levelezés útján létesített vasárnapi iskolát az amerikai evangélikus Egyház annak 1600 gyermeknek a részére, akik Kanada félreeső vidékein és Alaszkában élnek. Jelenti az E. P. D. — A munkát hét évvel ezelőtt 120 növendékkel kezdték. Az ilyen módon való tanítást az évek folyamán kiterjesztették a koruknál fogva vallásoktatásra számbajövő gyermekekre is.

AZ EVANGÉLIUMI ES REFORMÁTUS EGYHÁZ MAGYAR EGYHÁZKERÜLETE, A FÜGGETLEN AMERIKAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ, A SZÓRVÁNYBAN ÉLŐ MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ, A MAGYAR PRESBITERIANUS KONFERENCIA ÉS A KANADAI MAGYAR REFORMÁTUS LELKÉSZEGYESÜLET alulírott kiküldöttéi 1953 évi július hó 6. napján, Detroit, Michiganben összejöve, az alábbi ünnepélyes nyilatkozatot tesszük:

Isten Szent Lelkétől vezérelve, a szabad világban szétszóródott magyar református nyáj fokozott lelkigondozásáért való felelősségünk elkötelező voltától indítva, szükségét érezzük annak hogy lelki, szellemi és gyakorlati erőnket összetéve és egybehangolva, életrehívjuk a

SZABAD MAGYAR REFORMÁTUSOK VILÁGSZÖVETSÉGÉT.

Célunk: a kálvini reformáció történelmi eredetű egyházak, egyházi szervek és testületek testvéri közösségének fenntartása és missziói összefogása.

Emlékeznünk arra, hogy ebben a szellemben alakult meg Debrecenben 1938 augusztusában a Magyar Református Világszövetség, melyet azonban a súlyos kereszt alatt szenvedő és reformációi örökségétől egyre inkább megfosztott Magyarországi Református Egyház azóta sem tudott élettel megtölteni.

Hisszük és valljuk, hogy ezt a feladatot az Egyház Ura: Jézus Krisztus bizza reánk, Aki a népeknek és az elszórt magyar reformátuságnak ma is Ura és egyetlen reménysége.

Hívjuk hitünk cselédeit, a szabad világban élő minden magyar református testvérünket, hogy egymás hite által építve és egymás terhet hordozva építsük a szabad világ magyar reformátusságának lelki templomát és ehhez a világ minden magyar reformátusának imádságát kérjük.

„Keressétek először Istennek országát és annak igazságát és mindenek megadatnak néktek!“ (Máté 6:33)

Az Evangélikus és Református Egyház Magyar Egyházkerülete nevében: DR. SZABO ISTVÁN s. k. s PAAL GYULA s. k.

A Független Amerikai Magyar Református Egyház nevében: DR. VINCZE KÁROLY s. k. és BEKY ZOLTAN s. k.

A Szórványban élő Magyar Református Egyház nevében: DR. HARSÁNYI ANDRÁS s. k. DR. SOOS GÉZA s. k. SZIGETHY BÉLA s. k.

A Magyar Presbiterianus Konferencia nevében: BÖTTI JÁNOS s. k.

A Kanadai Magyar Református Lelkészegyesület nevében: RUZSA JENŐ s. k. és SZUCS JÁNOS s. k.

JÖJJEK

a Harangszó csatlakozásával A Szórványban Élő Magyar Református Egyház Lapja

Főszerkesztő: Dr. Harsányi András Németsországi szerkesztő:

Dr. Zayzon Sándor.

Für den Inhalt verantwortlich: Koppány János.

Kiadóhivatal: Bregenz, Belruptstraße8 Druck von Felizian-Rauch, Innsbruck

Külföldi képviselőink

Anglia: Paul Koronka, Horsley Towers, E. Horsley Surrey.

Argentina: Hédervary Kont János Casilla de Correo 1508. Buenos Aires.

Australia: K. P. E. Feuchtersleben 13. Middlessex Rd. Surrey Hills, Victoria.

Hollandia: Aladár Komjathy, Kampen, De la Sablonierekade 2.

Kanada: Dr. János Mezei. 3449 City Hall Ave. Montreal.

Svajc: Dr. László Kupa, 14 rue de Jura, Geneve.

USA: Rev. Andrew de Harsanyi, Ellicottville, N. Y.

Legutóbb azt mondtuk, hogy az új társadalmat számosan tervezik s kívánatos volna, hogy ebbe a tervezésbe az általunk „kereszttyén politikának” jelzett gyakorlati kereszttyénség is beleszövődjék. Dr. W. A. Visser't Hooft az európai szellemet elemző beszédében, melyet kivonatos fordításban júliusi számunkban közöltünk, kimutatta, hogy európai társadalmunk újjászülését egyik alapfeltétele a kereszttyének megújulása. A megélt evangéliumi hit nemcsak az üdvösség útját világítja be, hanem kultúrát is teremt. A hívő emberek közösségére, az Egyházra, ezek szerint a belső egyházi életet messze meghaladó feladat hárul.

Ha már most tárgyilagosan gondolkozunk az Egyháznak új társadalmunkra való hatásáról, hasznos dolog felvetni a kérdést, hogy az újjáépítésben milyen szerepet szánnak az Egyháznak azok, akik társadalmi tervekkel foglalkoznak, de nem tartoznak a hívők sorába. Célzerű ezt megkérdezni, mert a következőket Krisztushívők az ugynevezett történelmi egyházakon belül is kisebbségben vannak, hát még ha számukat a társadalom egészéhez viszonyítjuk. Ugy is hasznos egy ilyen kérdéssel felvetés mint ahogy jó az embernek olykor tükörbe néznie. Még az sem káros, ha domboru tükröt tartanak az ember elé, mert így saját szabálytalanságait megnagyítva, látja s ez önismeretét segít.

Egy ilyen tükörért fordultunk Hajnóczy Gergelyhez. Írásaiból úgy ismertük meg, mint radikális gondolkozót. De ugyanakkor támadja a kommunizmust és elhárítja a marxi materializmust is. Elismeri, hogy a szellem az anyag fölött áll, ennyiben tehát az Egyházzal párhuzamosan gondolkodik. Krisztus mértékéhez viszonyítva veti szemébe az Egyháznak, hogy deformálódott, ennyiben kritikája illetékes formából merít; viszont a názáreti Jézusban nem látja meg a Megváltót, tükre ezért domboru. Amit a jövő Magyarország várható társadalmáról eddig írt, az megfontolásra méltó.

Itt közöljük néhány gondolatát, amit legutóbbi cikkünkre küldött:

Kereszttyénség és politika.

Arra kértek, hogy szóljak hozzá ahhoz a cikkhez, amely legutóbb jelent meg ebben a rovatban s amely lényegében Dr. W. A. Visser't Hooftnak az európai szellem megújulásáról s abban a kereszttyénség feladatáról mondott beszédét tartalmazta. Témája csakugyan elevenbe vágó s így nehéz lenne nem visszhangozni rá. A felhívásnak mégis habozva teszek eleget mert könnyen azzal vádolhatnak meg, hogy nem vagyok illetékes a kérdésben véleményt nyilvánítani. Ezért legyen szabad mentségül megjegyezni: Katolikusnak születtem, de lelkiileg a protestantizmushoz érzem magam közelebb s bár a hívek örzött nyájának elszélesztett juhja vagyok, ma is kereszttyének tekintem magam. Ezért, ha az Egyház kezét el is vesztettem s Istennel való párbeszédem fonálát nem ő tartja többé a kezében, nem hiszem, hogy teljesen kívülállóvá hidegültem volna tőle. A kereszttyénség mindannyiunk szívügye, akik az európai kultúra levegőjében nevelkedtünk s épp ezért talán önmagunk iránti kötelesség is megmondani, hogy ez a levegő egy idő óta túlságosan áporodott s az eddig uralkodónak nevezett erkölcsi világnézet lélegzete mind sürűbben kihagy. Ha tehát kissé kíméletlenül őszinte leszek, annak az a magyarázata, hogy olyan valaki kiált friss levegőért, akiben még él a ragaszkodás a krisztusi ethosz tisztább világához.

Panaszom, nagy panasom van ugyanis az Egyház ellen — s ez utóbbi alatt nem egy meghatározott felekezeti értéket, hanem mindenfajta klerikust, akiknek az lenne a feladata, hogy a kereszttyénség lelkiismeretének és életlátásának szószólói s világító lámpásai legyenek. Jól végezték e feladatukat? Ha munkájuk értékét az eredményen mérjük le, a felelet a legszomorúbban lesújtó. A világ önzőbb, haszonlesőbb, képmutatóbb, hazugabb, erőszakosabb és kegyetlenebb, mint valaha s épp emiatt egyik katasztrófából a másikba zuhan. A dráma neve ez is lehetne: „a kereszttyénség csődje”.

Az ok? Sok egyben kívül az is, hogy az Egyház elvénhedt, szklerotikus. Fiatalos hajtóerejét, társadalomszervező képességét, lázadó hevét és önfeláldozásra való hajlandóságát régen elveszítette s minden gondja, hogy önmagát tartsa fenn. Hierarchiája megalkuvó, saját külön szervezeti érdekeit mindenek fölé helyező apparátus lett, mely szívesen lép szövetségre az államhatalommal, kéz-kezet mos alapon szolgálva ki annak nem mindenkor istenes célkitűzéseit. Közben tanulni is elfelejtett s így képtelen a megújulásra. Nincsenek reformátorai, akik segítenék lépést tartani az élettel s lassan

szellemileg is befalazódik a múltba. Az ige hirdetés értelemzsibbasztó szószaporitással fajult s a kulturateremtő gondolkodás modern műhelyeinek teljesen a perifériára szorult. Az Egyház ma már megszűnt a világ tanítómestere lenni s úgy látszik, arról is lemondott, hogy legalább felszívja, a maga építőelemévé tegye azt, amit a tőle elidegenült tudomány alkot. Ennélfogva nincs, aki megvalósítaná a pozitív tudásnak és a transzcendens erőkre vetett hitnek azt a mai erkölcsi szintézisét, amelyre az emberiségnek oly végzetesen szüksége van.

Az emberi magatartás belső indítékainak ebből származó kettészakadása — egyik oldalon a ráció, másikon a hit — sehol sem érlel annyira tragikus következményeket, mint éppen a politikában. A politika elsősorban cselekvés: a közösségben való élésnek a folyton jelentkező új igényekhez és szükségletekhez alkalmazkodó megszervezése. A társadalom ugyanis szüntelenül tökéletesítésre szorul, mint különben maga a gyarló ember is. Ahhoz azonban, hogy az embert közelebb vihessük eszményképéhez, fokozatosan előbb magát a társadalmat kel átalakítanunk. Mert egyén és társadalom elszakíthatatlan kölcsönfüggésben élnek. Életkeretünket a politikusok által megszabott törvények és intézmények szabályozzák s az ember maga azzá lesz, amivé az állandó környezethatások alakítják. Ahol tehát a politika elveszítette a cselekvésnek etikai kánonját, ott a társadalom élete megzavarodik s egészségtelenné vált szociális miliójában az ember nem jobb, de mind feketlenebb, illetve elkeseredettebb lesz.

Sajnos, az Egyház nem vette idején tudomásul a politika elaljasodásának a tényét. Vagy ha igen, nem tudott arra a hősi elhatározásra jutni, hogy kivívott pozíciójának veszélyeztetése árán is necsak szembeszálljon az ártó hatalmasságokkal, de önmagában is szigorú és könyörtelen lelkiismeretvizsgálatot tartson. Ha ezt megtette volna, ma ő járhatna a korunkat jellemző forradalmi átalakulások élén s zászlóhordozója lehetne az új pogányság: az erkölcstelen állam elleni harcnak.

A mulasztásokat nehéz lesz behozni, de ha hű akar maradni önmagához, s multjának korfordulóiban gyökerező legjobb hagyományaihoz, akkor nem szabad visszariadnia a leghörsőbb elhatározástól: saját világszemléletét kiigazításától sem.

Igy elsősorban arra van szüksége, hogy figyelmét arra az emberre összpontosítsa, amely nem kész, befejezett lényként él e földön; hanem állandó levésben van. A teremtés nem lezárt mű, hanem folyamatos kibontakozása, mind tökélet-

sebb formában jelentkezése a belénk helyezett örök életető elvnek. A föld nem siralomvölgy, ahová pusztán próbatételre küldtünk, hogy a szenvedések tisztító tűzében kiérdemeljük az örök üdvösséget. Evlági életünk nem kapcsolható ki a teremtő energiák örök ritmusából s ha van értelme a létnek, amint azt kereszttyénség tanítja, akkor az teljes mértékben érvényes földi vándorlásunk rövid utdarabjára is. A születés és halál meggyei közé szorult keskeny életsáv tehát nem a tulvilágra készülődésnek szerény intermezzója, hanem lépcsőfok a fejlődésben s az Egyház akkor teljesíti igazán hivatását, ha minden erejét annak szenteli, hogy a fejlődésnek e saját hatótávolaiba eső szakasza az embert minél magasabbra emelje.

Mivel pedig az emberboly minden tagja a társadalom műhelyében formálódik, az Egyház nem hunyhat szemet azoknak az intézményeknek a tökéletlenségei felett, melyek szellemi és anyagi létformánk feltételeit szabják meg. Ezért szigorú kritikát kell gyakorolnia minden olyan társadalmi berendezkedés felett, mely nem felel meg az élet szükség-szerűen transzcendens céljának: az ember önértéke olyan fokú kifejezésének, mely képessé teszi őt arra, hogy az anyagi lét szűkös korlátait leküzdve szelleme szabadon szárnyalhasson az univerzumban, melynek ő maga kicsinyke porszeme.

Politizáljon tehát az Egyház? Nem. Gondolkodjék és mondja ki bátran, amit gondol. Azonban, tekintetét fordítsa el kissé a tulvilágról, elfogulatlanul és fenntartás nélkül merüljön bele földi életünk problémáinak tanulmányozásába s azonkívül maga is ne mint intézmény merlegeljen, melynek — mint minden szentnek — maga felé hajlik a keze. Honnan várjunk példát az altruizmusra, ha az Egyháznak is az a legfőbb gondja, hogy saját hatalmát és befolyását erősítse, feladva néha a célt is, mely kétségen felüli jogcíme: a gyengék és elnyomottak védelmét.

Az Egyház politikája az igazság keresése és hirdetése legyen. Vannak ugyan végső igazságok, melyekről az irástudók azt hiszik, hogy biztos vezérfonálul szolgálnak az életben; a tapasztalat azonban azt mutatja, hogy az evangélium dacára mind gyakrabban és vaskosabban tévedünk — s ez alól az Egyház sem kivétel. Az igazság sokrétű, az élet ezerarcú. Dogmák és sztereotíp tanítások hasznavehetetlenek, amikor mindennapi problémáink megoldásáról van szó. A kereszttyénség azért ne annyira teológia, elméleti felépítmény legyen, mint inkább az emberi együttélés erkölcsi normáinak minden területen irányt jelölő gyakorlata.

Az emberek nem Isten, hanem egymás ellen vétének a legkonokabban s a bűnök skáláján legfelül kétségkívül azok foglalnak helyet, mint legveszedelmesebbek, melyeket nem személyi viszonylatban követnek el, hanem amelyeket társadalmi csoportok, osztályok, népek és fajok gyakorolnak más rétegek, vagy nemzetek leigázására.

A kettős morál, az egyéni és kollektív viselkedésnek a „homlokegyenest” ellenkező megbírálása az a halálos betegség, amelybe birodalmak és civilizációk pusztulnak bele, ha egy erkölcsi reform belső műtéttel nem sikerül a baj forrását radikálisan eltávolítani.

A kereszttyén civilizáció sem menekedhet meg másképp a pusztulástól, mintha leghivatottabb képviselői és hívei felveszik a küzdelmet a kettős morál, vagy pontosabban: a társadalmi és nemzetközi politika erkölcsi tenületenkielülisége ellen. Az Egyház nem érheti be az egyéni lelkiismeret elszigetelt körében való kerétkedéssel. Ennél sokkal többre van szükség, és pedig sürgősen: etikai alapon állóvá kell tennie a közéletet, fele-

melve szavát mindenfajta visszaélés, igazságtalanság és becstelenség ellen. A világi hatalom urainak a politikában ne szövetségese, hanem bírója legyen. Amíg ezt nem teszi, nemcsak egyik legfontosabb küldetésének teljesítését mulasztja el, hanem menthetlenül maga is áldozatává válik az erkölcsi értéktelenség ama károsának, melytől a világ ma szenved.

Hajnóczy Gergely

Hajnóczy Gergely értékes hozzászólását köszönjük. Ugyanakkor azonban, amikor azt igen tanulságosnak tartjuk, engedje meg a szerző, hogy a kereszttyén tanítás szempontjából néhány megjegyzést tegyünk:

Az Egyház nem mondhat le a teológiáról, mert létének ez a forrása és célja. A teológia azt jelenti, hogy Isten beszélt s abból a célból létezik, hogy Isten beszédét (az ígét) hirdesse. Az a megújulás, amit hozzászólónk okkal vár az Egyháztól, csak ebben a perspektívában képzelhető. E megújulásnak csak egy forrása lehet, a Lélek s egy mértéke, a Kijelentés.

Jegyezzük meg azt is, hogy az Újtestamentum szerint az Egyház Isten népét jelenti. Benne nincs különbség pap és laikus között. Valljuk meg azonban, hogy gyakorlatilag a református egyházban is tapasztalható klerikális szellem, tehát e vonatkozásban is érvényes a „semper reformari” (a Kijelentés szerint való állandó megújulás) elve, amit a protestáns egyházak vallanak, de sokszor elmulasztottak és elmulasztanak gyakorlattá tenni.

Hajnóczy Gergely megállapítja, hogy az Egyház ma megszűnt a világ tanítómestere lenni s ennek főokát abban látja, hogy az Egyház elmulasztotta megalkotni a hit és tudás szintézisét, amelyre az emberiségnek végzetesen szüksége van. — Ez a diagnózis helyes.

Az 1848 évi amszterdami ökumenikus konferencia ezzel kapcsolatban a következőket mondta: „A tudomány és a technika a társadalmi élet új formáját hozta létre. A mai ember, a rendelkezésére álló ismeretekkel és módszerekkel, saját kezébe kívánja venni sorsa intézését. Korunknak e megdöbbentő eseménye és az Evangélium között kapcsolatot kell teremteni. Ha egy ilyen vállalkozáshoz nincs bátorságunk, lassanként kereszttyénellenes erők veszik át az emberiség életének alakítását.”¹⁾

Ha jól értettük, a hozzászólás a következő világnézetre épült: „Az életnek szükség-szerűen transzcendens célja van. E cél az ember önértékének a kifejlesztése. Az élet nem egyéb, mint fokozatos kibontakozása, mind tökéletesebb formákban jelentkezése a belénk helyezett örök életető elvnek.”

Ezzel nem tudunk egyetérteni. Számunkra az élet transzcendens forrása és célja a teremtett mindenség (univerzum) felett álló, személyes és szuverén Isten. Néki minden alá van vetve; a tudomány is. (Az igazi hiteles) hit ezért nem mondhat ellent a tudománynak. — Szerintünk csak ebben a formában lehet egyáltalán transzcendensről beszélni. Az élet célja megszűnik transzcendens lenni, ha azt az emberben, vagy ez emberben jelentkező névtelen erőben keressük.

Nem tudunk egyetérteni azzal, hogy az élet folyamatos fejlődés volna, melynek útjából el lehet hártani az akadályokat. Ezt az emberfeletti feladatot a mégannyira hivatása magaslatán álló Egyház sem tudná el látni. A fokozatos fejlődésnek szerintünk el-lene mond többek között az a tudományos megfigyelés is, amelynek az emberiség 15-20-ezer éves történetét alávethetjük. (A civilizációnak meglepetésszerű, réteges, „katasztrófászerű” és egymástól sokszor független foltokban jelentkező „fejlődése” gondolunk, melynek bizonyítéka például egyrészt a szumir és asszir, másrészt a krétai és hel-lén kultúráknak az általunk észlelhető alaprétegre, a „heliót” kultúrára „zuhanása”).

Az élet „katasztrófászerű” „fejlődésében” pozitív szerepe van a teremtő Istennek és negatív szerepe van az Isten által megírt személyes bűnök. E „fejlődésben” kultúrák, világrészek, csillagok és naprendszerek pusztulnak és születnek, de mindig változatlan marad Isten és ő kijelentése. Ezt fogalmazza meg egyszerű nyelven az Evangélium: „Az ég és a föld elmúlnak, de az én beszédem soha el nem múlnak” (Mk. 13:31). —

¹⁾ „L'Eglise et le désordre de la Société”. (Delachaux et Niestlé, 1949.)

Az Univerzumnak, a kulturáknak, a társadalomnak és az egyéneknek az élete ezeken az évmilliók, évezredek, emberöltőként jelentkező, illetve mindennapos „katasztrófákon” át „fejlődik”, mondhatnók ugyanis, hogy rázódik. Ebben az általános szenvedésben az ember számára egy szilárd pont adódik: Isten és egy vigasztaló tény; hogy Isten kegyelmes és szereti az embert. Istennek ez a szeretete a keresztyén hit szerint „katasztrófaszerűen”, hihetetlen módon jelent meg a történelemben a názáreti Jézus személyében. A benne való hit, vagy ha úgy tetszik, az általa való istenhit teremtette nagyrészt az európai kultúrát. Szerintünk az Egyháznak azért kell megújulnia, hogy ezt a kulturateremtő hitet a válságban rázkódó világba hiteltelen módon lehelhesse bele.

A történelem keresztyén módon való szemlélését Dr. W. A. Vissert Hooft idézett beszédében így fejezte ki: „Nincsenek örök-tartó civilizációk. De a hívő ember tudja, hogy a történelem középpontjában egy kereszt áll s tudja, hogy nem élhet utópiáknak (a történelmi fejlődésnek) az ábrándjában. De azt is jól tudja, hogy a történelem utolsó sava nem az emberé. Megelégszik annak tudásával, hogy a történelemben küldetése van.” (Küldetéséről fogva az ember mérhetetlenül több, mint az univerzum porszemé.)

Ugy gondoljuk, hogy e kitérésünkkel meghatároztuk a keresztyén Egyháznak a világban való helyzetét; kifejeztük azt is, hogy a keresztyén látás több, mint civilizáció; meghatároztuk azt is, hogy mi a „fejlődésnek az Egyház hatótárolába eső szakasza” és úgy gondoljuk, hogy e kitérésünk alapján a következő javítást is megtehetjük: „A keresztyén csödjé” helyett helyesebb volna az emberiség, de még helyesebb az ember csödjéről, valamint az egyházak gyengeségéről, vagy hiúságáról beszélni.

Talán még annyit, hogy az Egyház valóban nagyot mulaszt akkor, amikor csak a túlvilágról beszél. A „szeresd felebarátodat, mint tenmagadat” parancsa mindennapi életünkre is érvényes, sőt nemcsak egyéni viszonyainkra, hanem társadalmunk kollektív életmórvilágulásaira is. Ezzel kapcsolatban mondotta Dr. W. A. Vissert Hooft: „Az Egyház is visszaélt az európai arányérzékkel. Az abszoluthoz viszonyítva a társadalmi igazságtalanságot és a nyomort sokszor jelentéktelen balesetnek látta s emiatt felelős.”

Nem folytattuk azokat a megjegyzéseket, amelyeket a hozzászólással kapcsolatban a keresztyén dogmatika és etika szempontjából még tennünk kellene, mert bizunk olvasóközönségünk biblikus műveltségében. Hajnóczy Gergely hozzászólásának az Egyházat érintő kritikai megállapításait olvasóink figyelmébe ajánljuk s annak különösen két részletét emeljük ki.

Az egyik ez a kérdés és felelet: „Politizáljon az Egyház? Nem. Gondolkodjék és mondja ki bátran, amit gondol. ... Az Egyház politikája az igazság keresése és hirdetése legyen.”

A másik a hozzászólás utolsó szakasza s annak különösen ez a megállapítása: „Az Egyház a világi hatalom urainak a politikában ne szövetségese, hanem bírja legyen.” Ezzel kapcsolatban újból az amszterdami konferencia anyagából idézzük: „Egy társadalmi rendszer sem testesíti meg Isten országát. Mindegyik Isten ítélete alatt áll. Ha az Egyház hű akar maradni önmagához, saját mértékkel kell rendelkeznie, mely különbözik a világtól. A keresztyén ember (Egyház) feladata az, hogy az igaz és helvies dolgokat megkülönböztesse a hamisaktól és hogy elleplezze az igazságtalanságot, bárholis észlelje azt. Az Egyház feladata a jelenlegi politikai válságban kettős: bátran és megalapozottan tanúságot kell tennie az igazság mellett, de ugyanakkor egyetemes magatartást kell mutatnia (a különböző rendszerekben élő emberek felé) s el kell látnia a kiengesztelődés szolgálatát (természetesen teljes igazság megőrzésével).”⁽²⁾

Amit Hajnóczy Gergely az egyéni és kettős morálról mondott, azt különösen megfontolásra érdemes megjegyzésnek tekintjük s arra — fontossága miatt — e rovatunk hasábjain még visszatérünk.

Végezetül vonjuk le a hozzászólás formai tanulságát: Ha az Egyház hűséges „menyaszonya” a Krisztusnak, akkor azok is melléállnak, akik nem tartoznak a nyájhoz. „A keresztyénység mindazok szívügye, akik az európai kultúra levegőjében nevelkedtek és él bennük a ragaszkodás a krisztusi ethosz tisztább világához.”

K. L.

(²) A zárójeles bővítések a szerkesztőtől származnak.)

Képek a montpeliéri Nemzetközi Református Kongresszusról. (1953. Július 23—31.)

Dél-Franciaországban vagyunk. A Rhon völgyében rohog velünk a vonat. Tizennyolc ország százhusz vendége igyekszik Montpelier felé. Nem ismerjük még egymást, ezért ki-ki a vidéket figyeli. Lyon után feltűnik a földközitengeri flora. Feltűnnek az ezüstben csillogó olajfák; először csak gondozott kertekben s majd délebbre a kertek gondozatlan erdőbe mennek át. A tájban van valami „mirabilis”; valami csodálatos vonás. A feltűnően haragos zöld öltözötű fenyők és a napégette évezredek sziklák fakó fehérsége az ablakokhoz csalsa az embert. Megmozdul bennünk a képzelet s a római kultúra nyomait benépesítjük bibliai képekkel. Ilyen vidéken járhatott a Mester...

Montpelierben a teológia dékánja üdvözlő bennünket. A termék kopottasak, szinte szegényesek. A falakon ötödfél évszázad történelmét ábrázoló képek. Az albígiaiak, a waldensek fészkeiben és a hitvalló nagy hugenotta ösök „sivatagi egyházában” vagyunk. A képekről megcsap bennünket az élő történelem. A teológiát csak ötven éve hozták Montpelierbe. Azelőtt a közeli Montaubanban volt. Onnan futott Svájcba Court, a 17-18. századfordulói francia „sivatagi egyház” apostola. Lausanne és Genf akkor elevenítette fel Viret és Béza örökségét s újra kézbevette a franciaországi papképzést. A francia teológusoknak e nagy időkből származóan azóta is állandó „menzájuk” van Genfben.

A század elején Franciaországban az állam és az egyház véglegesen szétvált. Azóta a montpeliéri teológia is újra önfenntartó: tehát szegény. A padok és a tanári emelvény Vilma holland királynő ajándéka, akiben hugenotta vér van. A franciákat sok melegség köti a hollandokhoz s a holland kultúra sokat köszön a hugenottáknak. A kongresszus egyharmada most is holland.

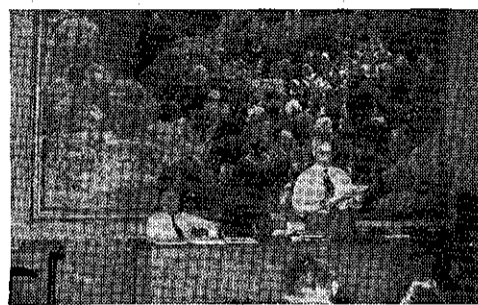
A hugenotta üldöztesések idején hat-százezer francia protestáns hagyta el hazáját. A száz s egynehány éves üldöztetést mégis úgy élte túl az egyház, hogy az akkori Franciaország tizenhét millió lakosából egy millió protestáns maradt. Az üldöztetés tehát jobban megörizte az egyházat, mint a szabadság, mert ma a teljes vallásszabadság, — jobbanmondva a vallási közömbösség-idején a negyvenmilliónyi lakosból sem éri el a protestánsok száma a milliót. A francia protestáns egyháznak mégis több teológiája van mint ma nekünk: református teológia van Párizsban, Strasbourgban, Aix-en-Provenceban, Montpelierben. Nekik az iskola az erejük, dicsőségük, jövődjük, reménységük. Amikor 1685. ben XIV. Lajos király visszavonta a nantési ediktumot s ezzel eltörölte a protestánsok vallásszabadságát, minden református lelkészt kitért az országából. Aki visszamaradt, az illegálisba esett. Harmincot éven át nem volt lelkészképzés. A néhány bujdosó „sivatagi” lelkész az előhaladottabb híveket kiválogatta és rájuk bízta az igehirdetést. „Menjétek s tegyetek tanítványokká mindenkit” — ez volt a felszentelés. Sokan papi indíttatás nélkül maguk kapták fel a Bibliát és csak a Lélek indíttatására hirdették az ígét. Es ebből az időből nem volt teológiai harc. A nemtelen pásztorok, az érdemtelen szolgák kibuktak, elhulltak s a pusztai egyházban megvalósult az „egyetemes papság”. Es a franciák áldják ezt az időt, mert századokra kirajzolódott benne az igazi prédikátortípus. Mily jó, hogy Isten felveszi időnkint az ő szórólapját és saját egyházát is megrostálja!...

Azóta igazi presbiteri szellem él a francia egyházban. Nincsenek püspökök; csak szolgák. A papot nem a frazeológiája különbözteti meg a hívektől,

Montpelier...

hanem nagyobb hite, több tudása és példásabb élete. Az egyháziak és a világiak békésen megférnek egymással. Az az egyházkományszás ereje, hogy világiak vannak benne. A teologia kollégiumában is laknak orvosnövendékek, mérnökök. Ezek nekik méretezett teológiai tárgyakat is hallgatnak. A vidék forró, sőt forrongó katolicizmusának az emléket itthagyta; az albígiaiak, a waldensek korában emefelé egész városokat kiirtottak. Ez a vita ma elült, de a református mérnököknek, orvosnak, tanárnak szeretetteljesebbnek, szolgálatkészebbnek, kötelességtudóbbnak kell lenni, hogy a pályáján megálljon. Ehhez a teológiai internátusokban, a papokkal, professzorokkal való együttélés útján kapják meg az indítást.

Izelítő a „pusztai egyházból”.

A dékán száraz, szikár ember. Amíg beszél, semmi nyoma rajta a francia lobbánékonyságnak. Svédnek és menekült lengyel protestánsnak ivadéka s mégis olyan öntudattal a beszél a táj multjáról, mintha minden őse déli francia lett volna. Háta mögött több méteres átméretű festmény. A képen fénytelen, szürke sziklák között prédikátor. Szembe vele derékmagasságu kövön a Biblia. A pap egyik kezét a biblián nyugtatja, a másikat magasbaemelve, úgy tesz mintha vetne. Igét vet - sziklára. Szemben vele: fejkötős asszonyok, könyöklő férfiak. Amott a képen egy mátkapár. Odébb pásztorféle ember a fején kalappal. Hallgatja az ígét...

A képen minden borzalmával és minden szépségével előttünk a sivatagi egyház. A gályákkal meggyötört, dragonyosok által halálra keresett hívek száz éven keresztül a hegyekbe futottak. Megmondták a bibliai jelszót, leültek egy sziklatömlékre s várták a pappal a „gyülekezést”. Csoda-e, hogy az ige sziklaerős alapot vett a hallgatók szívében? Az évszázados képen is szinte látni lehet, hogyan simulnak ki a fáradt, reménytelen arcok s hogy gyűjtenek új erőt életre - halálra. Kambyzes, ókori királyról fejjegyezték, hogy emberbőrrel vonta be az itélkező bíró székét intésül, hogy igazán itéljen. Epigy milyen mély benyomást tesz az emberre az, ha sziklán ülve éneklé a 99. zsoltárt: Az Ur széke megáll, ő az erős király...

Ezen elmélkedünk s míg a dékán beszél, mindenki a saját hazájára gondol: a spanyol lelkészek, a rio-de-janeiroi dékán, a portugál egyetemi tanár, a waldensi olasz - s én is. Erzem, hogy a falak még visszasugározzák az itt megfordult magyar ifjak meleg tekintetét, akik lázrózsás, kereső magyar teológus diákok évszázadokba vesző nagy szóródásaiban lejutottak ide délre. Most nincs itt tanuló magyar diák. S a százhusz vendég között nincs több magyar, csak én. Mégis itthonérem magam, mert én is a „sivatagi egyházból” származom.

A vendégek...

Sok a színes. Ezek nem ismernek minket. De kívülről majdcsak mindenkinek van magyar élménye, magyar ismerőse. Ők is érzik, hogy most a kapcsolat megszakadt. Erzik, hogy lesznek évjáratok, sőt lassan évtizedes közők, amikbe őr kerül...

Erzem, úgy gazdálkodnak régi élményükkel, mint Robinzon az utolsó zsák buza maradványával; nem mehetnek Pestre, Kecskemétre, Patakra, Kolozsvárra, Debrecenbe - s onnan nem jöhetnek ide. Ezért engem rohannak meg az emlékekkel. Kitérom nekik magam: lehelek egyet Pestből, Debrecenből, Patakról,

Ungvárról, Pozsonyból. Járom velük képzeletben Tokajt, a Balatont, a Mecseket, a Kékest - és az öreg kollégiumokat... A nyugalombawonult délfrancia toulousi lelkésznek Oxfordban volt három magyar diáktársa. A zürichi református lelkész Debrecenben járt. Látjuk-e valaha? - kérdi tőlem mélázva. Hinni kell és meg lesz, - válaszolom neki. A hit hegyeket mozgat meg. Kell, hogy sokan higgyük... Iszunk-e még tokaji bort Pesten? - kérdezi trefásan a Trouw holland református ujság „régii világból” való szerkesztője. — Van-e olyan nagy élő alakja a magyar reformátusságnak, mint a halott Sebestyén Jenő volt? - kérdi az amszterdami egyetemi tanár. Nincsen, - mondom, — nincs ma olyan otthon, mert manapság odahaza nem szeretik az „egyéniségeket”. — Egy svájci intézeti vezető elkéri a számkivetésben élő magyar református lelkészasszony címét. Emlékszik a névre: negyven esztendeje együtt tanult a férjével Bazelben. Milyen öreg emlék - gondolom - s milyen meleg emlék! — A sorbonnet egyetemi tanár úgy szól hozzám, mintha fia volnék. Magyar... mondja. Igen, a magyarok... Párizst járt magyar egyetemi tanárra emlékszik. Kifaggatta a kommunistákról s azóta ebből a hitből él. „Moszkvából jöttek ugyan hozzánk kommunisták, de mi nem érintkezünk velük. Mi teljesítjük kötelességünket; ápoljuk a magyar tudományosságot s jelentést teszünk az orszognak. Ők megszállók; hatalmuk van rajtunk.” Erzem, hogy a francia tanárban jobban él a remény, mint bennem - a magyarban. A pesti tanár reményt öntött a francia tanárba - s az átöntötte ezt a reményt - belém...

„Jónapot” - „jőestét - köszönt reám az időt elvértve egy amerikai fiatal professzor. „Jó a krumpli?” - kérdi idegen hangsúllyal a krumplis vacsoráról. Megtudom, hogy felesége magyar. Összebarátkozunk. Beszél Ungvárról, Munkácsról; eljött a Földközi Tengerhez, hogy engem gondolatban hazavigyen. Milyen különös az élet! — Négyszáz magyar levele van s különösképp a pataki teológiát vállalta magára. Latinul, magyarul meg van nála a története is. Kár, hogy nem tudja olvasni. Az egyiket nem érti s a másik nehézkes. Most, mióta bezárták, hova levelezem? — tűnődik magában. Öreg kollégáról beszél, aki — mint a nagyon öreg kutya, — a régi háznál maradt. A barátom ezt az odisszeusi hasonlatot egészen érti, mert Amerikában még nincs „öreg” és „régii”. Ott minden új. Csak azt hajtogatja nekem, hogy ennek az agg Nesztornak társa. A cipőt és a kávé már több éve megkapták, s akkor el is adták. Pénz kellett, - adja neki hirtül szarkaláb betűkkel a homályosodó látású vén kolléga. Szeremley Gábor, Bécsbe hívott tanárt 1856-ban a pataki kollégium hazaparancsolta és a tanár hazajött. Ezerkilencszáz ötvenkettőben nagy megaláztatásába került az öreg tanároknak, hogy mint az öreg kutyák, - visszamaradassanak a kiirtett házbán. Az iskolának küldött kétezer dollár is visszaérkezett. Megszűnt s nem volt ki felvegye. Így lett a pataki iskola témám.

A „sivatagi egyház” muzeuma.

Nímes felől kopasz dombokra kapaszkodik velünk az autóbusz. Az olajfa úgy kísér bennünket, mint otthon az utszéli eperfák. A délfrancia Cevennesben vagyunk. A hegy nem véd a hőségtől sőt mégjobban kitar bennünket a tűző napsugárnak. Rekkenő hőség van; még a maláji is izzad benne. Anduzba érkezünk. Ott izelítő emléket találjuk a templomrombolásnak. A templomát 1686. ban királyi parancsra lerombolták. Ma újabb templom áll a régi helyén s a régiből megmaradt egy faldarab. Rajta ez az írás: „Isten ígéje örökre meg-

Montpelier...

marad... " Ezt beépítették az új templom falába: hirdesse a múlt idők hősi hitének emlékét! Erezzük, hogy ha az emberek el is némulnának, itt beszélnek a - kövek.

A város mögött a síkság és a hegy olyan keskeny völgyé szorult össze, hogy néhány ember könnyen új termopilei történetet irathatna magáról. Irtak is! 1702. ben néhány hegyi ember ki akarta szabadítani hugenotta hitéért bebörtönzött pár társát s ebből három évig tartó vallásháború lett. Roland házához érkezünk. Rossz emberrel, vaddal, széllel, viharral dacoló kőknynyó. A ház pincéje: az utca. Így védelmezte magát a néhány hegyilakó család. Rolandot, akinek még családneve sincsen, itt ölték meg a királyi katonák. Huszonéves ember volt, amikor a cevennisi vallásháború élére állt. A házuk ma múzeum. Néhány emlékező lélek összegyűjtötte a környéken kállódó királyi parancsolatokat, könyveket, köveket s megőrizték a Roland szétosztott bibliáját is. A hordozható szöszék négy lécs, két grádcicsal. Felette zöld posztó. „Amíg a pogányok, törökök s a bálványimádók templomai ég felé emelik márványgöggjüket és alabástromukat, az egy igaz Isten a sivatagban ültött köztünk tanyát, hogy a világ Teremtője köztünk lakozzék”. ... éneklő a korról Agrippa d'Aubigné, hugenotta költő. A nagy „templomépítő korokban érdemes idézni ezt a kort, amikor az Isten a sivatagban ült tanyát s úgy van köztünk. — „Nyissatok új forrást a hitnek és őrizzétek meg a régít, -mennydöngi egy pásztor pusztai prédikációjában. — Ne legyetek többé közönyösek... Isten uralkodik. Aki megmarad a hitben, azt Isten megőrzi...”

Ötven gályára hurcolt személy nevét őrzi a francia sivatagi egyház múzeuma. Köztük az angol Knox Jánost. Ő is két évet töltött itt. Innen jutott Genfbe. Száz év alatt megölték száz hét lelkész. Hatvanegyet jelképesen végeztek ki. Tizenötöt Istentiszteleten „tetterve” kaszabolnak le s nem kímélték a gyülekezetet sem. Huszonhét lelkész a gályákon veszett el. — „Ments meg Uram, minket mert elveszünk! ... Ne félj te kicsiny nyáj! ... Légy hív mindhalálig...” hirdetik a „múzeum” falai.

Terhelf fővel szedelünk ki a szabad levegőre. A júliusi nap sem éget melegebben mint ezek az emlékek. Roland háza közelében van egy százados tölgy. Alatta padokká csuszamodott szikla. Az egyik francia pap hozzámérinti magát a tölgyfához, szembefordul velünk, s alig vesszük észre, hogy mi is pusztai gyülekezet vagyunk. Ki-ki leengedi felgyűrt inge ujját, leteszi fővegét s a tizenkilenc ország százhusz kiküldött földreszegett fővel várja a Kegyelem Istenét. A pap áldásra emeli a kezét és mi ugyérezzük, hogy Isten ma is leszállt hozzánk. Kegyelme újra összekötötte a földet és az eget. Először csak a pap, majd a gyülekezet, majd a hegyek is echózzák: Erős vár a mi Istenünk... Bizony, erős vár...

A kongressuson...

Reggelenkint imádkozó közösséggé válunk. Utána téma szerint beszélünk az előadók, mennyire fordult el Istentől a világ. Ezután munkaközösséggé alakulunk s a jobbak megfogalmazzák a megvitattott református választ. Tételek: Az emberi szabadság, A tudomány, — a szeretet elvilági asodása, pótlásuk. A „gondoskodo” állam. A munka fogalma. A lelki gondozás és a család.

A résztvevőknek csak harmadrésze lelkész. A többi: egyetemi tanár, diák, egyházi, vagy missziói munkás, író, gondolkodó. Oázison vagyunk, mert ninosen politika. Egyházpolitikai téma sincs. A „politikus” lelkek el sem jöttek. Ugyérezzük, hogy újra megmozdult valami az öreg kálvinista ruha alatt. A szigorú hollandok új, friss, aktuális ízet adják újra annak, amit a liberális korszak levett el és azt hitte, hogy kamrába akasztott. Erezzük, hogy friss szelével újra köztünk

HARANGSZÓ

Szerkeszti: Dr. Zayzon Sándor.

Utí jegyzetek
Lukács: 12. 49-51
Máté: 23.

Pál: I. Lev. korinthusblikéhez: 12. 12-27

A honitalanság vándorútja alatt a véletlen összehozott egy fiatal emberrel, aki 1952. végén hagyta el a rabságba sanylődő magyar földet és nyolc évig élt magába a kommunista pártnevelés és iskola tanait. Egy csendes órán elbeszélgettünk. Feltárult előttem az otthoni ifjúság sok-sok lelki kételye. Megdöbbenve láttam, hogy lelkileg olyanok, mint egy súlyos betegségtől megfertőzött embernek a teste. Kízd a bacillusok ellen minden erejét összeszedve, de ha nem kap az ellenállási erejét fokozó gyógyszerrel és ápolást-akkor véglegesen elvesztett.

Krisztusról kezdtünk beszélgetni. Maga elé meredve jelentette ki, hogy hisz is benne, nem is. Nincs semmi elveszve, feletem, hiszen Tamás is kétkedett, mégis a legerősebben hívó követője lett a Megváltónak, mikor kétkedő értelmét meggyőzte a személyes tapasztalat. Pál apostol-mint Saulus-a legkegyetlenebb üldözője volt Krisztus követőinek, s a csodálatos találkozás után a legbuzgóbb apostola lett. A megtérés útja és az Üdvözítővel való találkozás lehetősége ma is megvan, csak a judások számára nincs megváltás. Melyikhez érzed magadat hasonlóknak?

Elgondolkodva felelte, úgy gondolom, én a Tamások csoportjába tartozom, mert nem tudom, hol az igazság. Beszéltem titokban mélyen hívó papokkal, akik úgy állították

jár a lélek, s mint a naptól eltikkad palánták a harmat delejére, mi is érezzük magunkban, hogy felegyenesedünk. Pedig meg sem tudjuk mondani az okát. Csak azt látjuk, hogy a mai ember, hogyha mindennapi, elvész a tömegben. Hogyha tudós, teledogozódik a problémákba s ha modern, akkor tulkomplikálja az életet. A mai ember tul politikus lélek. Programja van: tehát problémája is van. Fél az ember... A hitetlen ember nem talál megoldást. A tömegbe, anyagba, cselekvésbe vész bele.

Csak a kálvinista ember tudja, hogy ebben az életben mindent elveszített s azt Istenen kívül nem pótolja ki senki. A maga erejéből sem népe, sem hazája, sem egyháza, sem politikája, sem gazdasági rendje, sem jövője nem lehet. Ezért porbaomlik Isten mindenhatósága előtt. De a kálvinista ember tudja, hogy kegyelemből mindent visszakaphat. Kálvin volt az első, aki felismerte és meg is vallotta, hogy Isten abszolút Ur. megvallotta, hogy a szuverén szabadság a szuverén Istené. Így lett az emberi szabadság legrettenhetetlenebb bajnoka és így lettek azzá mindazok, akiket adott időben Isten bajnokul szólított. Aki vallja Isten szuverénitását, az azt is megvallja, hogy minden emberi kormányzás helytelen és hibás. De a legkevésbé hibás a lélek és a szellem kiválóságával ötvözött demokratikus rend. Kálvin nem volt politikus, nem beszélt a „tökről” s — ma hozzátehetnénk, — „szocializmusról”, nem a társadalmi rendről, hanem csak egyedül Isten dicsőségéről. (Soli Deo gloria.) Mégis a kálvini elvrendszerre épült az európai szabad humanista és a biblikus angolszász államkormányzati rendszer. Egyetlen abszolút hívó ember nyomán Isten tehát évszázadokra elrendezte a keresztyén emberiség ügyét.

Ma is hit kell az embernek. S a hit megtermi a többi. De a hit ajándék. Nem erőszakolhatjuk ki Istentől. Viszont kitalálhatjuk a kálvinizmus tiszta, üdítő ereit s ezzel készíthetjük magunkat a hittől való új beteljesülés kegyelmére. Ha Isten ezt megadja, ez megszűli a többi. Ennek a problémáinknak: önmérsztés s munkánk olyan, mint azé, aki homokra épített. Az utkeresés új határköve: csodálat s a magunkradöbbenés. Csodáljuk meg Isten mindenhatóságát s döbbenjünk magunkra, hogy csak Övé, egyedül Övé a dicsőség. Akkor: elindultunk.

Viski József

elém Krisztust, mint Megváltót, aki legyőzte a bűn és halál hatalmát és minden benne igazán hívőnek megnyitotta a szabadság útját. Miért van akkor annyi bűn a földön? Együtt voltam olyan pappal, akít a jelenlegi uralom is meghagyott hivatása gyakorlásában. A következőt hallottam tőle: igaz, ami a bibliában van, de az ő országa nem e földről való, a földi élet törvényszerűségei másak. Ezt tudta ő is, azért mondja az adogarasról szóló példázatában: Add meg a császárnak, ami a császáré, Istennek, ami az Istené. Ez az egyetlen észszerű út, amit az ember ma követhet. Meghallgattam az ideológiai oktatást is. Az előadó szerint egy felvilágosult embert és öntudatos elvtársat nem szabad, hogy megteveszthessen a biblia és az egyházak tanítása. Az o-szövetség, egy népké a története legendás alapon, tele kétesértékű joslattal. Ez megvan minden népnél. Az újszövetség tanulatlanságukban hiszékeny, a nyomorban való szabadságukat földfeletti csodától való egyszerű emberek feljegyzése, vagy-mint Pál-egy szerencsétlenség következtében normális gondolkozását elvesztett képzett emberé. Olvassatok el a képzett, tárgyilagossá egykori és későbbi történetírókat. Szerintük Krisztus ember és az első nagy szociális forradalmár, Marx, Lenin, Stalin előfutára. Ha tanai érvényre jutnak, megdől a római birodalom egész felépítési rendje és társadalmi berendezése. Ezért feszítették keresztre, ezért üldözték követőit még egy olyan felvilágosult császár is, mint Marcus Aurelianus. Később a császárok védőszárnyai alatt kiéptültek egyházak, akik a hatalom kegyelmeinek a kiszolgálói lettek, csináltak Krisztusból istentit, tanításaiból egy a földi élettől teljesen elkülönített vallást, hogy ezáltal lehetetlené tegyék az ő igazi céljának az érvényesülését. Így akadályozták meg azt évezredek óta a nép félrevezetésével. Ezért mi nem Krisztus ellen harcolunk, hanem az ő nevével visszaélő és népbetűtő egyházak ellen. Hol van hát az igazság?

Gondoljuk át az egészet jozan ésszel és nyugodtan-feletem neki-mert csakigy találhatunk rá az igazságra.

A Megváltó test szerint valóban ember volt, aki élt, szenvedett, meghalt, mint a többiek, de megtörte a bűn hatalmát artatlanságban, boldogságban és igazságban önmaga felett. Amíg az első ember, aki teremtett az istenné válás hiru reményében elszakadt Istentől, eladta saját és utódai lelkét és vele együtt a földet — a számára rendelt életteret — a Sátánnak. Krisztus legyőzte a Sátán minden kísértését, betartotta Isten parancsait és betöltötte hivatását az Atyja akarata szerint, pedig tudta előre, milyen súlyos szenvedések és halál vár rá mindeztért. Hiszen az őt emberi törvények szerint szigorúan megítélő római helytartó-Pilátus-sem tudott benne semmi vétket találni. Erre sem előtte, sem utána egy az emberek közül való nem volt képes. Tehát bizonyosság kell legyen minden jozanul gondolkozo előtt is, hogy lényében és lelkileg nem volt ember, csak emberi testet hordott, mert csak így tudta küldetését betölteni.

Legyőzte a bűn hatalmát nemcsak önmagára nézve, hanem minden igazán hívó követőjére nézve is, mikor életével és tanításával megmutatta azt az utat, melyen haladva minden követője eljuthat a hit által megerősítve a büntől való szabadsáshoz. Ezt a hitet, mely isteni kegyelem a Szent Lélek által, elnyeri minden igaz követője, mert tudván az emberi nemzetség gyengeségét, elküldte és elküldi Szent Lelkét mindazoknak, aki őt választották Utának, Eletnek és Igazságának. De nemcsak az egyes embereknek, hanem az egész emberi nemnek megmutatta, milyen uton kell haladni, hogy visszatérhessen az artatlanságban, boldogságban és igazságban való teremtetés állapotába. Így lett Isten világot megváltó és boldogító akaratának beteljesítője, az emberiség megváltója. Eljött mindenkiért, megnyitotta mindenkire nézve a megtérés és a bűn hatalmából való megszabadulás útját. A lehetőség megvan, de csak azokra érvényes, akik mélyes hittel tudnak benne hinni, akik valóban szabadulni akarnak a rabságból bűneik igaz belátásával, azok igaz alázatos és töredelmes megvallásával és így élni akarnak bűneiknek ingyen kegyelemből való megbocsátásával. Ezek megkereszteltetnek a Szent Lélek által az ő láthatatlan egyházának tagjaik.

Azt kérde, ha ez így van, miért fetreng a világ ma még jobban, mint valaha a bűn fertőjében? Azért mert 2000 év óta nem tu-

dott erre rádöbben, mert még mindig önjéből akarja magát megváltani. Inkább hisz végzetes önimádatában, mint Istenben és Krisztusban, s így nem tudja megérteni Pál apostol szavait: „Ezenképen gondoljátok, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek Istennek a mi Urunk Jézus Krisztusnak. Ne uralkodjék tehát a bűn a ti halando testetekben, hogy engedjétek neki az ő kívánságaiban, se ne szánjátok oda a ti tagjaitokat hamisság fegyveréül, hanem szánjátok oda magatokat az Istennek, mint akik halálból életre keltek.”

Mit gondolsz, kik szolgálják az emberiség boldogulását és megváltását? Azok-e, akik Krisztus követését hirdetik, vagy azok, akik a lelkeket az emberi ész minden fondorlatos ravaszágával és látszat igazságával meg akarják fosztani a hit kegyelmétől? Mikor lesz boldogabb az emberiség, ha az emberi ész kitalálta törvények és társadalmi, gazdasági és politikai rendszerek szerint akarja nagy kérdéseit megoldani, vagy ha a szeretet két nagy parancsa fogja irányítani életét.

Legyőzte a halál hatalmát, mert harmadnapon feltámadott, s egyszeri áldozatával legyőzte a megváltottai számára ia. Te magadat a hitetlen Tamások közé sorolad. Té nyek erről nem tudnak meggyőzni, s a nagy tanúságtételt emberi ésszel felfogni nem lehet, csak a szív és lélek tudja azt átérzeni és átélni. Egy igaz keresztyén szív és lélek, mely, úgy tud hinni, hogy meggyőződéssel ujong: hiszem, mert hihető! Ha új életet akarsz kezdeni, lásd be először megtévesztésedet, lásd be és valld be tévelygésedet és bűneidet, melyért első sorban félrevezetőid felelősek, s akkor megadatik neked a hit kegyelme is, mert Krisztus áldozatáért viszafojad Mennyei Atyád és magáéhoz emel.

A megalkuvás útja, melyet szintén ajánlottak, könnyűnek látszik, de járhatatlan, mert a Megváltó szerint, ezek elvesztettek. Egy ellenségre nézve-gondolj Pál apostolra-va csodálatos megtérés, csak a közömbös megalkuvóra nincs. A hozzá fűzött magyarázat is téves és betűszerinti magyarázata Jézus szavainak. Mondta, hogy az én országom nem e földről való, de megmutatta az utat, melyen az emberi nemzetségnek haladnia kell, hogy a földre szállhasson. Feltétel az emberiség megváltozása és büntől való szabadsága épen ő általa. Az adogaras példázata sem azt jelenti, hogy önző egyéni érdekből akarj a császárral és az Istenrel jobba lenni, mert sohasem tudhatod, mikor veheted hasznukat. Hanem arra tanít, hogy amíg a földön élsz, a földi kötelezettségek teljesítésével kell megteremtened magadra nézve a lehetőségét Mennyei Atyád legjobb tehetséged szerint való szolgálatának.

Megtévesztőd harmadik főcsis tanítása volt: Krisztus volt az első nagy szociális forradalmár, a későbbi világmentő forradalmárok előfutára, s azért jött, hogy meghasonlást hozzon a földre.

Ha rideg emberi ésszel itéljük meg az akkori állapotokat, mondhatja valaki, hogy akkor, mikor a nem római állampolgár, a szabados megvetett volt, mikor a rabszolgában nem embert, hanem állatot láttak, mikor nemcsak a császár, de a császár lova oltáránál is istennek szolo áldozatot mutattak be, azt hirdetni, hogy a Lélek által megkereszteltettek fajra, vagyonra, jogi helyzetre való tekintet nélkül egyenlők és embertestvérek, forradalmi tény volt. Ezt elérni emberi módon csak egy mindent romba döntő, elkecsereedett forradalmi harc útján lehetséges.

Nézzünk a dolgok mélyére. Krisztus valóban meghasonlást hozott a földre és harcot. Minden embernek a belső lelki harcát a bűn hatalma alól való felszabadulásért. Ez először önmagunkkal való meghasonlással kezdődik, mikor felismerjük bűnös, tévelygő voltunkat. Azután támad fel bennünk egy oltathatlan vágy a megszabadulás és megszabadítás után. Ez az oltathatlan vágy vezet Krisztushoz, ez adja meg a törhetetlen hitet és erőt a harc megvívásához, melynek végcélja az o-embernek a legyőzése megunkban, hogy megszűlhetessék az új, a Lélek által megkeresztelt Krisztus szerinti ember. Ezt a harcot kell megvívunk mindnyájunknak egyenként, de ezt kell megvívnia az egész emberiségnek, ha vissza akar térni a boldogságban, artatlanságban és igazságban való teremtetés állapotába. Az első ember ebben a harcban legyőzött a Sátántól és utódaival együtt a rabságába esett. Ennek következménye minden kin, győtrelem és szenvedés.

(Folytatják)
dr. u. z. S.

Jöjjetek

1953
Szeptember

a „**Harangszó**“-val
A Szórványban Élő Magyar Református Egyház Lapja

6. év
9. szám.

Dr. Soos Géza

Néhány táviratos szó. Soos Géza meghalt... autoszerencsétlenség Macconnelsburg mellett, Pennsylvániában. Temetése szept. 10-én... Istenem! Mire e sorok megjelennek, már el is temették...!

Az ember önző, a magunk vesztesége döbbeneti meg. Nem látjuk hát többé tiszta-mosolyú, mongolos magyar arcát... Nem érezzük többé hangjában a mondanivalók bőségét, evangéliumi közvetlenségét, és batorságát... Nem tudjuk őt immár családja körében, őt gyermekével, hitvesével is: igehirdetőnek és biznyságtévőnek...

Szolgájának szólítja el az Ur, egyszer-valamikor, még mielőtt hivatalosan is lelkésszé lett volna. S most ismét elszólítja...

Hol a Kezdet és hol a Vég...?
Krisztusban... a Kegyelemben.

*

Sokat dolgozott, mint református lelkész; mint az Új Magyar Ut megalapítója és kiadója; mint a Szórványban Élő Magyar Reformátusok Egyházának titkára; mint az Evangéliumi Világszolgálat titkára; mint a montreati Kollegium tanára. Sokat fáradozott a magyar emigráció Magyar Szellemi Munkaközösségének létrehozásáért; a World Council of Churches müncheni osztagján magyar menekültek kivándorlásának előmozdításáért, elhelyezkedésükért...

*

A sokoldalú tevékenységre való képesség és készség Isten adománya. Kezében a Mérték is: a talentumokkal való sáfárkodás kizárólagosan csálhatatlan mértéke is.

*

Soos Gézának sok mondanivalója volt a magyarságról is, és a maga magyarságáról is. Szándékai és megfogalmazásai mélyen kétségtelenül ott élt a századforduló nagy magyar kezdeményezőinek ihlető ereje, hite: a magyarság sajátos érték-voltának felismerésében, és meghirdetésének szükséges voltában. E látásmódban a világnézeti vagy pártpolitikai kategóriák szükségszerűen válnak másodlagosakká. Az én-értékek megnyilatkozásának, kifejlésének vagy kifejtésének minőségei is éppoly sajátosak, mint maga a magyarság, mint adottság, küldetés, adomány. Hogy a kibontakozásra, a megfogalmazásra, a megvalósításra, érvényesítésre, vagy érvényesülésre való törekvés szükségszerűen összeütközés vagy beleütközés is volt, kellett legyen és lesz; hogy szándékos vagy önkénytelen félremagyarázások és félreértelmezések, mint ellentétes adottságok újra és újra felmerednek, az maga a vállalkozás, a fölismerés, az én-re való ráébredés nagy súlyának, de nagyszerűségének is egyik bizonyossága.

Az is kétségtelen, hogy akarásokat lemérni, csak hittel lehet, mégpedig az alapélményben való azonos hittel. Milyen mélységesnek kell lennie ennek a hitnek a sokféle emésztő szenvedélyek kisugárzásainak különféle hatásai és visszahatásai között! Mennyi mindent kell vagy kellene magába foglalnia ahhoz, hogy áthatolhasson a sokféle eleve kizáró programmszerűségek varázsgyűrűjén!

Soos Géza olykor keserű szavakat mond erről: "... „magyar“ kategória csak igen kevés lélekben él. A „magyar“ egyeseknek szigorúan csak „baloldalit“, másoknak kizárólag „jobboldalit“ jelent. Aki a tragikus szakadékot áthidalni... próbálja, az már gyanús, megbízhatatlan... Sőt, ha a múlt és jelen fogalmait a jövő szempontjából újraelemezni igyekeznek, akkor, egyenesen elhallgatandó...

Mit hoz 1953? Aggódva írjuk le: ha kinti magyarságunkon belül gyökeres erkölcsi változás nem áll be, akkor számunkra csak vereséget, lemaradást...

Immár negyedik éve hirdetjük, és mind több meggyőződéssel ismételtük, hogy ha a magyar a magyarral erkölcsi, alapon meg nem békél, ha a magyarságon belül egy nagy erkölcsi, szellemi és szociális megújulás nem megy végbe, ha a magyar szellemiséget nem tudjuk az egyetemes emberi szellem értékeivel megtermékenyíteni, és viszont... akkor nincs magyar jövő...

Kérjük testvéreinket, hogy igyekezzenek megbékélni Istennel, Krisztussal, hogy a... materialista világban a lélekre, szellemre és ezek gyümölcsére az erkölcsre építhessenek. Igyekezzenek megbékélni egymással, hogy magyar a magyarral összefoghasson...

... bizunk a magyarság jövőjében."

*

Nemcsak a Mérték Istené, hanem a Dicséret és Dicsőség is csak az Ővé. Soos Géza szolgált az Urnak abban a közvetítetlenségben, amely adatott az Ur Jézusban. Legyen imé halála alkalom nekünk is a szolgálatra, Isten öncélú dicsőségének meghirdetésére. Személyes hiteink döntik, el hogy vajjon nem kell-e többet biznunk rá a Mindenhatóra, és átadnunk Neki, vagy talán még többet is! Nem kell-e rádöbbenünk arra, hogy magyarságunk adomány, de sulyosterhes ajándék, és sulyát-terhét, a legnagyobbat talán éppen enmagunkban hordozzuk? Nem kell-e élnünk azt, hogy imé mily közvetlenül rendeltettünk Mértéke és Kegyelme, Dicsérete és Dicsősége alá, mint magyarok is?! Nem kell-e vagy kellene-e meglátnunk azt, hogy Isten végzései kifürkészhetetlenek magyarságunk jövőjéről is? Legyen személyes erősbödésünk a hitben a megbizonyított személyes hit által is. A személyes hitbéli gyöngesség meglátása legyen az Evangélium parancsa szerint az én-nek mértéke, serkentője, Kegyelemre áhítóza. Az Evangélium mindég előre és mindég Fölfelé mutat, és mindég annak első renden, aki természeti hajlamainál fogva ítélkezésekkel kezdi az Istenhez közeledést. S a személyes hit sohasem válhatik személyi kultusszá. Isten dicsézetéhez szükséges a mi személyes kiválóságunk. Az Ő Kegyelme és Szuverenitása éltet vagy nem-éltet Akarata szerint. Hogy magyarul szolgáljuk Őt, s hogy Soos Géza magyarul szolgálhatott Neki, ez legyen nekünk és maradjon nekünk a mi magyarságunkban is gazdag ajándék.

Legyen érte hálaadás és könyörgés.